

נובמבר 2020

פתח דבר

כתיבתה של חוברת מידע זו החלה לפני מספר חודשים יחד עם גל המחאה של העצמאים - "אני שולמן" שהביא עמו מגוון רחב של סיפורים אישיים הנוגעים למצוקות אמיתיות של ציבור שלם שלא מקבל הגנה ראויה מהמדינה ומהמוסד לביטוח לאומי כפי שמקבל ציבור השכירים וסובל בין היתר ממוסר תשלומים ירוד של ספקים וחבויות מיסים רבות ובד בבד עם מכתבי התראה שהחלו להגיע ליותר ויותר עצמאים מהמרכז לאכיפת קנסות בדבר קנס צפוי למי שלא יפקיד כנדרש למוצר פנסיוני והכל בעידן הקורונה שקבעה השנה סדר עולמי חדש.

מטרת חוברת מידע זו הינה לתת מענה לשאלות שעולות מציבור העצמאים ואנשי המקצוע בנושא חובת ההפקדה לחסכון פנסיוני ולעזור לעצמאים שנדרשים מחד למלא את חובתם החוקית להפקדה לחסכון פנסיוני ומאידך לא תמיד מודעים לסכומים הנדרשים, לא יודעים לאיזה מוצר נכון להפקיד, מהם היתרונות שיש בהפקדה כאמור וכדומה והכל תוך מתן טיפים שיכולים לסייע לכללית להמשך התנהלות שוטפת כעצמאי תוך יצירת עתודות חסכון לעתיד.

באתר האינטרנט של ברוקר סוכנות לביטוח בכתובת: <https://www.broker-ins.co.il/>

ניתן למצוא מחשבון פנסיה חובה לעצמאי תחת קטגוריית מחשבונים.

המחשבון קל לתפעול ומאפשר לכל אחד לדעת כמה כסף הוא נדרש להפקיד על פי חוק לתוכניות פנסיוניות, מהי הטבת המס שיקבל, מהו הסכום המרבי המעניק הטבות מס שניתן להפקיד ומהי הטבת המס כולל הפקדה לקרן השתלמות במעמד עצמאי.

חוברת המידע בנויה כך שחלקה הראשון מרכז את עיקרי החוק בשפה פשוטה ובמסגרת של שאלות ותשובות. חלקה השני של החוברת מפרט בהרחבה את הרקע לחוק ועיקרי החוק לרבות דוגמאות מספריות מורחבות.

מצאנו כי החוברת והמחשבונים מתאימים גם ליועצי מס, רואי חשבון, סוכני ביטוח ובעלי רישיון פנסיוני ואנו תקווה כי חוברת המידע יחד עם המחשבונים שפיתחנו יהוו עבורכם כלי עבודה מועיל אשר ישמש אתכם בתבונה.

לסיום, ננצל במה זו לקריאה לרשות שוק ההון, שר האוצר וועדת העבודה הרווחה והבריאות של הכנסת לסיים ולהעביר את האסדרה והתקנות הנוגעות למימוש "דמי האבטלה" לעצמאי.

כידוע ועד לרגע זה ובמשך למעלה מ-3 שנים מפרסום החוק ברשומות, טרם הותקנו התקנות המאפשרות הלכה למעשה את משיכת מרכיב "דמי האבטלה לעצמאי", כלומר תכלית החוק שנולד לטובת מתן מענה ליצירת "דמי אבטלה" לעצמאי לא יכולה להתקיים בגלל שאין תקנות...

עוד נעיר כי במסגרת טיוטת התקנות שפורסמה בקול צהלה גדולה לפני כחודש, נקבע כי על מנת להיות זכאי למשיכת מרכיב "דמי האבטלה" לעצמאי, חלה חובת הפקדה של פעם בחודש או פעם ברבעון לכל הפחות.

דרישה זו אינה עומדת בקנה אחד עם המציאות הנוכחית בה מרבית העצמאיים מפקידים פעם בשנה בלבד כך שאם יש לרשות שוק ההון ולמשרד האוצר כוונה אמיתית לאפשר שימוש במכשיר זה בתקופה מורכבת זו, ראוי לתקן את טיוטת התקנות ולאפשר גם לעצמאיים שהפקידו רק פעם בשנה לממש את זכאותם ל"דמי אבטלה" ולהחיל את ההוראות להפקדות חודשיות או רבעוניות רק החל משנת 2021 ואילך.

עוד נציין כי להבדיל מקופת גמל בה אין מרכיבי ביטוח או מפוליסת עצמאי בה משיכת חלקית של כספים אינה פוגעת במרכיב הביטוח הוראות התקנון התקני של קרנות הפנסיה החדשות קובעות כי תחול תקופת אכשרה חדשה של 60 חודשי ביטוח רצופים למקרה פטירה החל ממועד משיכת כספי התגמולים וזאת לגבי הסכום שמשך העמית ממרכיב התגמולים בקרן . בהתאם, יהיה ראוי להגדיר בתקנון התקני של קרנות הפנסיה כי משיכות כאמור של עמית עצמאי יחשבו למשיכה ממרכיב הפיצויים ולא ממרכיב התגמולים כך שלא יפגע הכיסוי הביטוחי לעניין תקופת אכשרה חדשה.

מומחי ברוקר עומדים לרשותכם להסברים נוספים ומתן שירותי שיווק פנסיוני לרבות שיווק פנסיוני ON-LINE.

למידע נוסף ניתן לפנות באמצעות :

אתר האינטרנט www.broker-ins.co.il

חפשו אותנו גם בפייסבוק : ברוקר סוכנות לביטוח.

ברכת ימים בריאים וחזרה מהירה לשגרה,

אבי רוזנבאום

יו"ר ברוקר סוכנות לביטוח

אין לראות בחוברת מידע זו משום המלצה לביצוע פעולות ו/או ייעוץ במוצר פנסיוני ו/או שיווק פנסיוני ו/או המלצה לביצוע פעולות ו/או יעוץ במוצר פנסיוני ו/או שיווק פנסיוני ו/או יעוץ פיננסי ו/או יעוץ משפטי ו/או יעוץ מכל סוג שהוא.

המידע בחוברת זו הינו לידיעה בלבד ואינו מהווה תחליף לקבלת שירות יעוץ ו/או שיווק פנסיוני המתחשב בנתונים ובצרכים המיוחדים של כל אדם. כל העושה שימוש בחוברת מידע זו, עושה זאת על דעתו האישית ואחריותו הבלעדית.

כל הזכויות שמורות. אין לשכפל, להעתיק, לצלם, לתרגם, לאחסן במאגר מידע, לשדר או לקלוט בכל דרך או אמצעי אופטי אלקטרוני מכני או אחר כל חומר שהוא מהחומר הכלול במצגת זו ללא הסכמתו המפורשת בכתב של אבי רוזנבאום.

תוכן עניינים

4 עמ'.....	חלק א'- פנסיה חובה לעצמאי -רקע.....
5-9 עמ'.....	עיקרי החוק
10-13 עמ'.....	כללי משיכה.....
14-16 עמ'.....	מנגנון אכיפת החוק
17-18 עמ'.....	הטבות המס וקרן השתלמות.....
19-21 עמ'.....	חלק ב'- פנסיה חובה לעצמאי – רקע.....
22-28 עמ'.....	עיקרי החוק
29-37 עמ'.....	כללי משיכה ודוגמאות.....
38-42 עמ'.....	מנגנון אכיפת החוק ודוגמאות.....
42-44 עמ'.....	הטבות המס וקרן השתלמות.....
45 עמ'.....	סיום.....

פנסיה חובה לעצמאי - חלק א'

בקצרה – איך הכל התחיל? רקע

עצמאי משלם ביטוח לאומי (אפילו יותר משכיר) ולמרות זאת אינו זכאי לדמי אבטלה בעת סגירת העסק - מה עושים?

ב- 05/08/2015 מתקבלת החלטת ממשלה מס' 363 שקובעת כי חוק הביטוח הלאומי יתוקן כך שתיקבע בו הוראה שתחייב את העצמאים בתשלום נוסף שישמש אך ורק לצורך מימון הסיוע לעצמאי במקרה אבטלה.

נשמע פשוט וטוב אז זהו שלא בדיוק... בהחלטת הממשלה נקבע בנוסף כי יוקם צוות בראשות הממונה על התקציבים במשרד האוצר שמטרתו בחינה ויצירת מנגנון וכללים שבאמצעותם ישולמו דמי אבטלה לעצמאיים.

כמו כן נקבע כי הצוות יהיה רשאי לבחון עידוד הפרשה לחסכון פנסיוני בקרב עובדים עצמאיים במסגרת מנגנון זה.

מה קרה בפועל?

ב- 04/2016 הוגשו לשר האוצר המלצות הצוות שקבעו כי:

א. החלופה של הקמת ענף אבטלה במוסד לביטוח לאומי - אינה מומלצת.

ב. חלופה של מודל חסכון פנסיוני וסיוע למצב אבטלה על ידי העצמאי עצמו – מומלצת.

במילים אחרות, ההרשאה שניתנה לצוות לעסוק גם בבחינת עידוד הפרשה לחסכון פנסיוני לעצמאים (שאינו ספק שהיא חשובה בפני עצמה) הפכה למעשה את החלטת הממשלה.

בפועל הצוות בחר שלא לאמץ את החלטת הממשלה להקמת ענף אבטלה דרך המוסד לביטוח לאומי אלא להמליץ על "מודל חסכון וסיוע למצבי אבטלה" אשר מחייב את העצמאי להפקיד לעצמו לפנסיה ולהשתמש בחלק מהכסף כדמי אבטלה במידה ונדרש בכך.

ביום 27/06/2016 אישרה ועדת מחליטים את המלצות הצוות המקצועי וקבעה את עקרונות המנגנון ליישום במסגרת חוק "חסכון וסיוע לעצמאים".

וכך בשלהי שנת 2016 אושר פרק ב' לחוק ההתייעלות הכלכלית הנוגע לחסכון וסיוע לעצמאיים.

עיקרי החוק:

במסגרת החוק, ניתנו שלוש "סוכריות" לעצמאים כדלקמן:

- א. דמי הביטוח הלאומי הופחתו לכל מי שהכנסתו החייבת נמוכה מכ- 21,000 ₪ לחודש.
- ב. הטבת המס לחסכון פנסיוני בדמות הזיכוי הוגדלה בשיעור של 0.5% כך שסך ההפקדה המרבית לעצמאי בגינה ניתן לקבל הטבות מס הינה עד 16.5% (5.5% מההכנסה החייבת ועד הכנסה שנתית של 211,200 או עד 16% מההכנסה החייבת ועד הכנסה שנתית של 211,200 ₪ לעצמאי שמפקיד גם לביטוח לאובדן כושר עבודה.
- ג. הטבת המס להפקדת עצמאי לקרן השתלמות הורחבה כך שמלוא הפקדת העצמאי מותרת בניכוי ועד שיעור של 4.5% מההכנסה החייבת ולא יותר מהכנסה שנתית של 265,000 ₪.

להלן יוצגו עיקר החוק נוגע לחובת ההפקדה למוצר פנסיוני ולאופן מימוש "דמי האבטלה" מתוך החיסכון הפנסיוני.

ראשית נגדיר מיהו עצמאי?

מי שאינו שכיר, המנהל עסק שאינו חברה כולל עוסק מורשה ועוסק פטור.

או. קיי. אני עצמאי. מה עכשיו?

החל מ- 01/2017 אתה חייב להפקיד לקופת גמל לקצבה (קרן פנסיה ו/או ביטוח תגמולים לעצמאי ו/או קופת גמל) בשיעורים הקבועים בחוק בשל ההכנסה החייבת שלך.

מהם שיעורי ההפקדה המינימליים עפ"י החוק?

עד מחצית השכר הממוצע במשק - 5,275.5 ₪ לחודש = שיעור של 4.45%.

מעל מחצית השכר הממוצע במשק ועד השכר הממוצע במשק (מעל 5,275.5 ₪ לחודש ועד 10,551 ₪ לחודש) = שיעור של 12.55%.

השכר הממוצע במשק – 10,551 ₪ נכון לשנת המס 2020.

אם כך מה המקסימום להפקדה עפ"י החוק?

סך ההפקדה החודשית המרבית בהתאם לחוק הינה 897 ₪ בחודש או 10,762 ₪ בשנה.

איך אני יודע מהי ההכנסה החייבת שלי?

בחנית חבות ההפקדה הסופית תיעשה בהתאם לדו"ח השנתי שהגשת לרשות המסים עבור אותה שנה בה נדרשת להפקיד.

מאחר ואתה נדרש להפקיד בשנת המס ולא בשנת הגשת הדו"ח השנתי (שהיא בדרי"כ שנת מס מאוחרת משנת ההפקדה), מומלץ כי תפנה לרואה החשבון/יועץ המס שלך ותבקש ממנו להעריך מהי ההכנסה החייבת בהפקדה שלך.

מה קורה אם הפקדתי מעט מדי כסף?

במידה ולא הערכת נכון את ההכנסה השנתית שלך והפקדת פחות מדי לתוכנית הפנסיונית, תקבל **שנתיים לאחר שנת המס בגינה הופקדו כספים**, מכתב התראה מהרשות לאכיפת קנסות להשלמת החוסר בהפקדה. ככל שלא תעשה זאת, אתה חשוף לקנס.

טיפ חשוב!

הגדרת ההכנסה החייבת במס לעניין תשלום מס הכנסה דמי ביטוח לאומי ודמי בריאות שונה מהגדרת ההכנסה החייבת בהפקדה לעניין חוק פנסיה חובה לעצמאיים.

משמע, ההכנסה החייבת בהפקדה לעולם תהיה שווה או גבוהה מההכנסה החייבת במס כך שיתכן ועצמאי אינו חייב כלל בתשלום מס הכנסה ודמי ביטוח לאומי לאחר קיזוזים וניכוי פטורים מותרים ואולם לעניין תשלום הפרשות לפנסיה חובה הוא חייב להפקיד ואם לא יעשה זאת יהיה חשוף לקנס.

כך למשל עצמאי שיש לו פטור ממס הכנסה לנכה/עיוור, יכול להיות פטור מתשלומי מיסים בגין הכנסתו החייבת אך לא פטור מחובת ההפקדה לפנסיה!

יודגש כי מענקי הסיוע ומענקי השתתפות בהוצאות קבועות שקיבל עצמאי מאת רשות המיסים הינם הכנסה חייבת בהפקדה!

לעומת זאת מענקי קורונה ששולמו על ידי המוסד לביטוח לאומי בשל משבר הקורונה אינם נחשבים להכנסה חייבת בהפקדה לעניין חובת הפקדה לפנסיה.

אז איך אני מחשב כמה אני צריך להפקיד בהתאם להכנסה האישית שלי?

מחשבון חסכון פנסיוני לעצמאי מאפשר לך לעשות זאת. תוכלי להיכנס למחשבון דרך אתר האינטרנט של ברוקר סוכנות לביטוח תחת קטגוריית מחשבונים בקישור הבא:

<https://www.broker-ins.co.il/>

שמעתי שלא כל העצמאים חייבים להפקיד. זה נכון?

אכן, החוק קובע פטור מהפקדה לפנסיה עבור עצמאי שעומד באחד מהתנאים הבאים:

- א. מי שבתום שנת המס טרם מלאו לו 21 שנים.
- ב. מי שבתום שנת המס הגיע לגיל 60.
- ג. מי שנולד לפני 31.12.1961
- ד. מי שבתום שנת המס טרם חלפו 6 חודשים מהמועד שבו נרשם לראשונה כעוסק לפי חוק מע"מ

האם אני עדיין יכול להפקיד לתוכנית פנסיונית וליהנות מהטבות מס למרות שאני פטור מחובת הפקדה?

בוודאי. כל עצמאי יכול להפקיד לתוכנית פנסיונית וליהנות מהטבות מס בהתאם להכנסתו החייבת גם אם פטור מחובת ההפקדה על פי החוק.

ההפקדה לתוכנית פנסיונית אינה עונש. מטרת התוכניות הפנסיוניות היא קודם כל לאפשר לך לחסוך כסף לגיל בו תחליט לפרוש ולהפסיק לעבוד אך לא לפני גיל 60.

בנוסף, בחלק מהתוכניות הפנסיוניות ניתן לשלב גם הגנות ביטוח למקרה של אובדן כושר עבודה ולמקרה של פטירה. הגנות אלו מקטינות כמובן את החיסכון לפרישה אך מעניקות ביטחון ושקט נפשי לך ולתא המשפחתי שלך.

כל אחד רשאי ויכול לבחור איזה כיסוי ביטוחי לרכוש (קצבתי או חד פעמי) ומהו סכום הביטוח שמבקש לרכוש אם בכלל והכל בהתאם לסוגי המוצרים הפנסיוניים השונים כפי שיורחב בהמשך.

מה אם אני גם שכיר וגם עצמאי?

במקרה זה יש לחשב את סכום ההפקדה הנדרש לפי חוק פנסיה חובה לעצמאי ולהפחית ממנו את סכומי ההפקדה בפועל שהופקדו עבורך כשכיר לתוכנית פנסיונית (חלק מעביד לפיצויים תגמולים ואובדן כושר עבודה וחלק העובד לתגמולים והכל ללא קרן השתלמות).

אם התוצאה חיובית, הרי שזו סך ההפקדה שנדרש העמית לבצע גם במעמד עצמאי על מנת לעמוד בהוראות החוק.

אם התוצאה שלילית הרי שלא נדרש לבצע הפקדה כעצמאי בהתאם להוראות החוק.

מתי אני נדרש לבצע את ההפקדה?

את ההפקדות לחיסכון פנסיוני יש לבצע עבור שנה מסוימת באותה שנת הכספים, ולא בשנה שלאחריה, משמע מדי שנה בין ה- 01.01 ל- 31.12 של אותה שנת מס עבור אותה שנה.

מכיוון שאצל עצמאים קשה לחזות במהלך השנה את ההכנסה החייבת הסופית, ניתן להפקיד סכומים חודשיים לפי ההערכה מושכלת ולבצע השלמות בסוף השנה.

טיפ

במידה וההפקדות נעשות לקרן פנסיה או לפוליסת ביטוח תגמולים לעצמאי עם מרכיבי ביטוח, מומלץ לבצע מדי חודש או לכל היותר אחת לרבעון וזאת על מנת לשמור על כיסוי ביטוחי ולעמוד בתקנות העתידות לאפשר בבוא העת את משיכת מרכיב "דמי האבטלה".

כמו כן, במידה והפקדת בסוף שנה זו הפקדה חד פעמית, תוכל לפנות אל קרן הפנסיה ו/או חברת הביטוח ו/או קופת הגמל אליה הופקדו הכספים ולבקש לפזר את הכספים רטרואקטיבית לינואר 2020. מומלץ להיוועץ בנושא זה עם בעל רישיון פנסיוני.

באיזה מוצר אני יכול להפקיד?

עצמאי רשאי לבחור את סוג הקופה אליה יבצע את ההפקדה השוטפת מבין כל אלה:

- א. קרן פנסיה מקיפה במעמד עצמאי.
- ב. קרן פנסיה כללית במעמד עצמאי.
- ג. קופת גמל במעמד עצמאי.
- ד. פוליסת ביטוח תגמולים לעצמאי.

מה ההבדלים בין כל אחד מהמוצרים ומה עדיף לי?

ממבט על נאמר כי קרן פנסיה מקיפה חדשה הינה המוצר הפנסיוני היחיד שנהנה מהבטחת תשואה בשיעור של 4.86% לשנה צמוד מדד על כ- 30% מהכסף שאנו צוברים בקרן (שיעור האג"ח המיועד לעמיתים עתיד לפחות בשנים הקרובות בהתאם לאסדרה שבוצעה בנושא).

קרן הפנסיה מציעה באופן מובנה כיסוי ביטוח למקרה פטירה ולמקרה נכות ומגוון רחב של מסלולי ביטוח להתאמת גובה הכיסוי.

בנוסף, מציעה קרן הפנסיה מגוון רחב של מסלולי השקעה לבחירתך לטובת ניהול החיסכון השוטף.

קרן הפנסיה הכללית דומה מאוד במאפייניה לקרן הפנסיה המקיפה למעט העובדה שאינה זכאית לאג"ח מיועד של המדינה, כלומר כל הכסף, שנצבר מושקע בשוק ההון בהתאם למסלול ההשקעה שבחרת.

פוליסת ביטוח במעמד עצמאי אינה נהנית מאג"ח מיועד, כלומר בדומה לקרן פנסיה כללית, כל הכסף שנצבר בפוליסה מושקע בשוק ההון בהתאם למסלול ההשקעה שבחרת ואולם הפוליסה

מאפשרת רכישת כיסוי ביטוחי למקרה של אובדן כושר עבודה עם הגדרה ספציפית מותאמת לעיסוק שלך כיום.

קופת גמל אף היא אינה נהנית מאג"ח מיועד, כלומר כל הכסף שנצבר בפוליסה מושקע בשוק ההון בהתאם למסלול ההשקעה שבחרת אך להבדיל מהמוצרים האחרים בקופת הגמל כל הכסף מושקע למטרת חסכון בלבד ואין אפשרות לרכוש ממנו ביטוח למקרה פטירה או למקרה של אובדן כושר עבודה.

יש לזכור כי קיימים הבדלים רבים נוספים בין המוצרים הפנסיוניים השונים לרבות בשיעור דמי הניהול המרביים אותם ניתן לגבות.

עכשיו הסתבכתי... עם מי אני יכול לבדוק מה הכי טוב לי?

התחום הפנסיוני מורכב למדי ודורש ידע והתאמה אישית של סוג התוכנית למאפיינים האישיים שלך ולצרכים שלך, אנו ממליצים לך לשקול את סוג המוצר הנכון עבורך עם בעל רישיון פנסיוני (סוכן ביטוח פנסיוני, משווק פנסיוני או יועץ פנסיוני).

כמובן שמומחי ברוקר ישמחו לעמוד לרשותך ולסייע לך בנושא.

האם אני נדרש להצהרת בריאות בעת הצטרפות למוצר פנסיוני?

במידה ובחרת להצטרף לקרן פנסיה או לפוליסת ביטוח עם כיסוי אובדן כושר עבודה התשובה חיובית אבל... מדינת ישראל בחרה לאחרונה ב-4 קרנות פנסיה כקרנות נבחרות (קרנות ברירת מחדל). קרנות אלו מחויבות להציע דמי ניהול אחידים וזולים לכל העמיתים ומצטרף חדש לא נדרש למלא בהן הצהרת בריאות!

אדגיש כי בכל מקרה בקרנות הפנסיה קיימת תקופה של 60 חודשי הפקדה רצופים בהם לא יהיה העמית בכיסוי ביטוחי במקרה של אירוע שגרם לנכות או פטירה עקב מחלה קיימת שקדמה להצטרפות לקרן.

כאמור, רצוי לשקול את בחירת המוצר המתאים לך ביותר עם בעל רישיון פנסיוני שכן מנעד השיקולים והיתרונות והחסרונות של המוצרים השונים גדול ומחייב היכרות מעמיקה וידע רב בתחום.

כללי משיכת הכספים

התחלתי להפקיד, מתי אוכל למשוך את הכסף?

- כל שקל שמופקד על ידי העצמאי למוצר פנסיוני, נחלק לשני מרכיבים:
- א. 67 אגורות כלומר שני שלישי מכל שקל מיועד לחסכון תגמולים.
 - ב. 33 אגורות כלומר שלישי מכל שקל מיועד לחסכון עבור תשלום "דמי אבטלה".

מתי ואיך אפשר למשוך את התגמולים?

את החיסכון שנצבר מכספי התגמולים, תוכל לקבל כקצבה חודשית, אותה ניתן לקבל החל מגיל 60.

קצבה היא הכנסה חייבת במס אך מדינת ישראל מעניקה הקלות במיסוי למקבלי קצבה שהגיעו לגיל הפרישה (67 לגבר, 62 לאישה).

ומה עם האפשרות לקבל את הכסף בסכום חד פעמי?

עקרונית משיכה חד פעמית של כספי התגמולים חייבת במס של 35% לפחות ואולם אם תעמוד בשני תנאים מצטברים של הגעה לגיל 60 לפחות וקבלת קצבה חודשית של 4,525 ₪ לפחות מהתוכנית הפנסיונית שלך, תוכל לבקש למשוך את התגמולים כסכום חד פעמי במסגרת כללי היוון קצבה. הסכום החד פעמי יכול להיות פטור ממס או חייב במס והכל בהתאם לתקרות שנקבעו במסגרת הוראות תיקון 190 לפקודת מס הכנסה.

ומתי אוכל למשוך מרכיב החיסכון למצב אבטלה?

כאמור שלישי מהכסף מיועד למצב אבטלה אבל איך מגדירים מצב אבטלה לעצמאי?

מצב אבטלה לעצמאי הוגדר כאחד מאלה:

- א. העצמאי חדל לעסוק במשלח ידו
- ב. העצמאי סגר את עסקו
- ג. העצמאי הגיע לגיל פרישה כמשמעותו בחוק גיל פרישה ואין לו הכנסה חייבת בהפקדה (הכנסה מ 1 או 2) או (8).

האם יש תנאים נוספים למשיכת "דמי האבטלה"?

החוק מבחין בין עצמאי שהחל להפקיד משנת 2017 ואילך (מועד כניסת החוק לתוקף) לבין עצמאי שהחל להפקיד קודם לשנת 2017, הן לעניין תנאי הסף והן לעניין גובה הסכומים שניתן למשוך במצב אבטלה. בחלק זה של החוברת נתמקד רק בעצמאי שהחל להפקיד משנת 2017 ואילך.

עצמאי זה, נדרש להפקיד לפחות שנתיים מתוך שלוש השנים שקדמו לשנה בה זכאי ל"דמי אבטלה" וההפקדות צריכות להיות חודשיות או לכל היותר רבעוניות.

האם יש מגבלה לסכום הכסף שעצמאי יכול למשוך במסגרת "דמי האבטלה"?

כן, הסכום יהיה הגבוה מבין אלה:

1. שלוש פעמים שכר מינימום לחודש = (5,300 ₪ * 3 = 15,900 ₪)
2. הנמוך מבין אלה:
- 2.1 הסכום שנצבר לעצמאי במרכיב החיסכון למצב אבטלה (שליש מהחיסכון)
- 2.2 תקרת הפיצויים הפטורה (12,420 ₪ בשנת 2020) מוכפלת במספר שנות הפקדת העצמאי החל משנת 2017

כיצד ישולם הסיוע במצב אבטלה?

עצמאי שעומד בהגדרת "מצב אבטלה" יקבל את הכסף כקצבה חודשית שתיפרס באופן שווה על פני שלושה חודשים. רק אם הגיע העצמאי לגיל פרישה יקבל את הכסף בתשלום אחד חד פעמי.

מה אם הסכום שנצבר תחת חיסכון למצב אבטלה נמוך מ- 3 פעמים שכר מינימום?

במידה והסכום נמוך מ 15,900 ₪ (נכון לשנת 2020), יהיה רשאי העצמאי להעביר מיתרת התגמולים שנצברו סכומים למרכיב החיסכון למצב אבטלה ובתנאי שלאחר העברת הסכומים כאמור, סך החיסכון שנצבר בקופה למצב אבטלה לא יעלה על 3 פעמים שכר המינימום.

המשמעות הינה כי בכל מקרה בו סכום החיסכון שנצבר עולה על 3 פעמים שכר המינימום, "דמי האבטלה" החודשיים שישולמו לעמית עצמאי למשך 3 חודשים רצופים לא יפחתו מדי חודש משכר המינימום במשק.

להלן דוגמא מספרית להמחשת הסכומים

שנת המס	סכום ההפקדה השנתי	שנת המס בה נקלע למצב אבטלה	סך הצבירה בקופה ערב משיכת "דמי אבטלה"	הסכום שנצבר בקופה ב- 01.01.17	הסכום שנרשם למצב אבטלה (מתוך סך הצבירה)	הסכום שנרשם כתגמולים (מתוך סך הצבירה)	האם עומד בתנאי הזכאות לעניין המשיכה	סכום הזכאות הסופי למשיכה כדמי אבטלה
2017	10,500 ₪	2020	36,000 ₪	לא רלוונטי	12,000 ₪	24,000 ₪	כן	15,900 ₪

הסבר:

מדובר על עצמאי שהפקיד מדי חודש במשך 3 שנים, החל משנת 2017 סך של 10,500 ₪ מדי שנה לקופת הגמל. היתרה העדכנית שלו כולל תשואות עומדת על 36,000 ₪. העצמאי נקלע למצב אבטלה בשנת 2020.

הסכום שיוכל למשוך כדמי אבטלה הוא הגבוה מבין:

1. שלוש פעמים שכר מינימום לחודש (5,300 ₪ * 3 = 15,900 ₪).

2. הנמוך מבין אלה:

2.1 הסכום שנצבר לעצמאי במרכיב החיסכון למצב אבטלה (שליש מהחיסכון) = 12,000 ₪.

2.2 תקרת הפיצויים הפטורה מוכפלת במספר שנות הפקדת העצמאי החל משנת 2017 = 12,420 ₪ * 3 = 37,260 ₪.

עצמאי זה יהיה זכאי למשוך סך של עד 15,900 ₪ כדמי אבטלה מתוך החיסכון הצבור שלו אבל מאחר ובמרכיב דמי האבטלה בקופה נצברו 12,000 ₪ בלבד, הוא יהיה רשאי להעביר סך של 3,900 ₪ ממרכיב התגמולים למרכיב דמי האבטלה ובסה"כ למשוך 15,900 ₪ ב- 3 תשלומים חודשיים שווים של 5,300 ₪ כל אחד. יתרת כספי התגמולים שתישאר בקופה לאחר המשיכה תעמוד על 20,100 ₪.

האם משיכה חד פעמית של מרכיב החיסכון למצב אבטלה "דמי אבטלה" חייבת במס?

משיכת סכומים של עצמאי ממרכיב החיסכון למצב אבטלה נחשבים לפיצויים (בדומה לפיצויים שמקבל עובד שכיר) ובהתאם הם יהיו פטורים ממס כולל דמי ביטוח לאומי ומס בריאות. אבל, יש לזכור כי יתכן וניצול הפטור על "דמי אבטלה" יפגע בפטור הפוטנציאלי הקיים לעצמאי בגין קצבה חודשית שיהיה זכאי לקבל מהתוכנית הפנסיונית שלו בפרישה וזאת בהתאם לנוסחת השילוב החדשה כפי שנקבעה בהוראות תיקון 190 לפקודת מס הכנסה. לחלופין, יכול העצמאי לוותר על משיכת כספים אלו במסלול פיצויים ולבקש לקבלם כהכנסה חייבת במס לרבות ביטוח לאומי ומס בריאות וזאת על מנת להימנע מפגיעה בפטור על הקצבה החודשית ו/או על היוונה.

טיפ

מומלץ לכל עצמאי שנקלע למצב אבטלה לבדוק עם רו"ח/יועץ מס או בעל רישיון פנסיוני את כדאיות משיכת דמי האבטלה בפטור ממס כ"פיצויים" או ויתור על הפטור וקבלת "דמי האבטלה" כהכנסה חייבת במס לרבות ביטוח לאומי ומס בריאות וזאת על מנת למזער מחד את הפגיעה בקצבה העתידית שלו ומאידך למקסם את תכנון המס האישי שלו.

האם הפטור הוא מוחלט?

ככל שהעצמאי קיבל בגין אותן שנות עבודה גם מענקי פרישה פטורים ממס (עצמאי שהיה גם שכיר במקביל), יופחת מהסכום הפטור בגין מרכיב החיסכון למצב אבטלה מענקי פרישה שקיבל בפטור ממס כשכיר והכל כאמור בגין אותן שנות עבודה.
משמע, לא ניתן ליהנות מכפל פטור על פיצויים בגין אותם שנות עבודה (מעבר לתקרת הפיצויים הפטורה), בדיוק כמו שכיר רגיל שעובד במספר מקומות עבודה במקביל.

האם ניתן כבר לבצע משיכות של עצמאי שנקלע למצב אבטלה בהתאם לאמור?

למרות שכל תכלית החוק נולדה ממצאית פתרון לנושא דמי אבטלה לעצמאי ועל אף שסעיף 23 לחוק הפיקוח קבע כי שר האוצר באישור ועדת העבודה הרווחה והבריאות של הכנסת, יקבע את המועדים והתנאים שבהם רשאי עמית עצמאי במצב אבטלה למשוך כספים מקופת גמל לקצבה שלא בדרך של קצבה או בדרך של היוון חלק מהקצבה לסכום חד פעמי, נכון למועד כתיבת חוברת מידע זו, טרם נקבעו הוראות כאמור!

המשמעות הפרקטית הינה כי עצמאי לא יכול בפועל לבצע משיכה של מרכיב החיסכון למצב אבטלה גם אם הוא נמצא במצב אבטלה ועומד בקריטריונים שנקבעו לכך כפי שפורטו לעיל!
כאמור לפני כחודש פורסמו בשעה טובה טיוטת התקנות...

מנגנון אכיפת החוק

במטרה להבטיח את יישום חובת ההפקדה, הוסמך המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות לאכוף את החוק. המרכז לגביית קנסות ישלח לעצמאי שלא הפקיד בכלל או עצמאי שהפקיד אך פחות מהנדרש בהתאם להוראות החוק, התראה בדואר רשום לפיה אם לא יפקיד את התשלומים החסרים כאמור בתוך 90 יום ממועד משלוח ההתראה, יוטל עליו קנס של 500 ₪. על פי המנגנון ההתראות תשלחנה עבור שתי שנות מס קודמות, כלומר בשנת 2020 נשלחו התראות בגין הפקדות שלא בוצעו לשנת 2018.

האם הקנס רלוונטי גם לחוסר הפקדה בשנת 2017?

לא, החוק קובע כי בגין שנת 2017 לא ישלחו קנסות ואולם החל משנת 2018 קובע החוק כי עצמאי שלא יפקיד את הסכום הנדרש על פי החוק ישלם קנס בגובה של 500 ₪.

האם סכום הקנס קבוע?

כן, סכום הקנס הינו קבוע ועומד על 500 ₪ והוא יעודכן מדי שנה בהתאם לשיעור שינוי המדד.

האם תשלום הקנס פטור אותי מחובת ההפקדה?

כן, עצמאי שקיבל התראה לקנס ובחר לשלם את הקנס פטר את עצמו מחובת הפקדה בגין שנת המס לגביה מתייחס הקנס.

האם יש עצמאים שפטורים מקבלת קנס?

כן, הקנס לא יחול על עצמאים שהכנסתם החודשית נמוכה משכר המינימום העומד על 5,300 ₪ לחודש, כלומר עצמאי שהכנסתו השנתית החייבת בהפקדה נמוכה מ- 63,600 ₪ לא חשוף לקנסות.

מה דין הפקדה שבוצעה בגין שנות מס קודמות?

הפקדת תשלומים לקופת גמל לקצבה לאחר תום שנת המס שבשלה מופקדים התשלומים, לא תקנה לעצמאי זכויות שתחולתן למפרע ויראו אותם כתשלומים שהופקדו במועד הפקדתם בפועל וזאת למעט לעניין ביטול הקנס בגין אי הפקדה עבור אותה שנת מס שבשלב הופקדו.

קיבלתי בשנת 2020 התראה לפני תשלום קנס בגין אי הפקדה בשנת 2018. מה לעשות?

אתה נדרש להפקיד את הסכום המבוקש במוצר פנסיוני ולדרוש מהקופה לרשום את הכסף כהפקדה בגין שנת 2018 עם ערך של שנת 2020. לאחר ביצוע ההפקדה, תקבל אישור על ההפקדה אותו תידרש להעביר למרכז לגביית ואכיפת קנסות.

להשלמת התהליך ניתן להיכנס לקישור הבא:

<https://www.gov.il/he/service/pension-deposit-report>

האם אני זכאי להטבות מס בגין הפקדה שביצעתי עבור שנות מס קודמות?

הטבות המס שאתה זכאי לקבל הן בשל ההכנסה החייבת בשנת המס בה בוצעה ההפקדה בפועל, משמע, הפקדה בשנת 2020 בגין שנת 2018 תזכה בהטבות מס בגין ההכנסה החייבת בשנת 2020 בלבד.

האם תשלום כאמור באיחור בגין שנות מס קודמות יכול לקיים גם את חובת התשלום בגין שנת המס הנוכחית?

כן, המנגנון שנקבע מאפשר למעשה להשתמש באותה הפקדה פעמיים! פעם אחת בגין שנת המס לגביה נשלחה התראה בגין אי תשלום ופעם שניה בגין שנת המס בה בוצעה בפועל והכל בכפוף כמובן להכנסה החייבת בהפקדה. נקודה זו חשובה במיוחד בשנה הנוכחית שהינה שנה מאתגרת מאוד מבחינה כלכלית.

האם אני יכול להפקיד יותר מהקבוע בחוק?

בוודאי, עצמאי רשאי להפקיד שיעורים גבוהים מאלו שנקבעו בחוק בהתאם לתקרות החלות על עצמאי ולקבל בגין ההפקדות הטבות מס משמעותיות (במסגרת הגשת הדוח השנתי). תוכל לבדוק את זכאותך באמצעות מחשבון הטבות מס לעצמאי בכתובת:

www.broker-ins.co.il

להלן דוגמא להמחשת מנגנון הקנסות והמשתמע ממנו:

שנת מס	הכנסה שנתית חייבת בהפקדה	סה"כ הפקדה שנתית נדרשת בהתאם לחוק שנת 2018	הפקדה בפועל בשנת המס	שנת קבלת התראה לפני קנס	הכנסה חייבת בהפקדה בשנת 2020	סה"כ הפקדה שנתית נדרשת בהתאם לחוק שנת 2020	סה"כ הפקדה שביצע בפועל בשנת 2020	הטבת המס שתתקבל בפועל
2018	108,000 ₪	8,561 ₪	0 ₪	2020	180,000 ₪	10,762 ₪	70,762 ₪	4,757 ₪

הסבר:

עצמאי זה היה אמור להפקיד בשנת 2018 סך שנתי של 8,561 ₪ ואולם בפועל לא הפקיד בכלל. בשנת 2020 קיבל מכתב התראה מהמרכז לאכיפת קנסות ובהתאם בחר לשלם לקופת הגמל סך של 8,561 ₪ בגין שנת המס 2018. כאמור תשלום זה מבטל את הקנס ואולם מבחינת רשות המיסים בדיווח השנתי בגין 2020 הוא יחשב כתשלום במסגרת הוראות החוק עבור שנת 2020 ויזכה גם בהטבות מס בגין שנה זו.

הכנסתו של עצמאי זה החייבת בהפקדה עלתה בשנת 2020 לסך שנתי של 180,000 ₪ ובהתאם הוא נדרש להפקיד סך שנתי של 10,762 ₪ לקופת הגמל.

עצמאי זה, יכול להפקיד בשנת 2020 סך כולל של 10,762 ₪ לקופת הגמל והוא ישמש עבורו כדלקמן:

- א. סך של 8,561 ₪ יופנה לקופת הגמל לרישום הפקדה בגין שנת המס 2018 על מנת שיוכל להעביר אסמכתא מתאימה למרכז לאכיפת קנסות ולהימנע מתשלום הקנס בגין 2018.
- ב. סך ההפקדה 10,762 ₪ תחשב להפקדה בשנת 2020 לטובת מילוי חובת ההפקדה שלו בהתאם לחוק.
- ג. הטבת המס שיקבל במסגרת הגשת הדוח השנתי תהיה בהתאם לסך ההפקדה וסך ההכנסה החייבת שלו ותעמוד בקירוב על 4,757 ₪.

מסקנה

העצמאי יכול לשלם בשנת מס נתונה גם עבור שנות מס קודמות מבלי להגדיל את ההוצאה שלו ועדיין להימנע מתשלום הקנס! כלומר להשתמש באותו השקל לטובת כיסוי התחייבות בשנות מס שונות.

האם לכך התכוון המחוקק? אני בספק...

הטבות המס וקרן השתלמות

מהן הטבות המס שאני מקבל עבור ההפקדות שלי או כמה זה שווה לי?

הטבות המס בהפקדה משמעותיות ביותר ושקולות לעיתים לתשואה של למעלה מ-100%! כלומר בפועל יתכן מצב בו ההפקדה עלתה לעצמאי נטו 50 ₪ אבל בקופה יש 100 ₪ ואפילו יותר...

הטבות המס בהפקדה לתוכניות פנסיוניות נחלקות לשני סוגים:

זיכוי - הקטנת סכום המס לתשלום.

ניכוי - הקטנת ההכנסה החייבת עליה משלמים מס.

הידעת?

סה"כ הפקדה מרבית של עצמאי לקופת גמל שיכולה להעניק הטבות מס – 34,848 ₪ בשנה כאשר הטבת המס המרבית יכולה להגיע ל- 19,127 ₪! כלומר שילמתי לקופה בפועל 15,721 ₪ (34,848 ₪ - 19,127 ₪) ובקופה יש 34,848 ₪... תשואה של כ 122%!!! השקעה מדהימה בחסות המדינה.

ומה עם הפקדה לקרן השתלמות?

אחת ההטבות המרכזיות שיש לעצמאי היא האפשרות להפקיד אחת לשנה או באופן שוטף לקרן השתלמות במעמד עצמאי.

מדובר על חסכון ללא מרכיבי ביטוח שניתן למשיכה בדרך כלל לאחר 6 שנות ותק ובפטור מלא מתשלום מס לרבות פטור על מס רווחי הון (בכפוף לתקרות).

כמה מותר להפקיד?

ההוצאה המותרת בניכוי היא עד 4.5% מההכנסה השנתית ולא יותר מהכנסה של 265,000 ₪ כלומר הפקדה מרבית של 11,925 ₪.

ואם אני רוצה להפקיד יותר?

לעניין פטור מלא ממס כולל מס רווחי הון ניתן להפקיד אפילו יותר!

ניתן להפקיד עד 18,600 ₪ בשנה ולא משנה מה גובה ההכנסה השנתית שלך והכל יהיה פטור ממס רווחי הון בעת משיכה כדין.

האם אני יכול להפקיד גם עבור שנות מס קודמות?

לצערי לא... ההטבה מוענקת רק עבור הפקדה לאותה שנת מס.

טיפ - אני קצר בכסף ומאוד רוצה להפקיד גם לקרן השתלמות וגם לפנסיה (כי אני חייב), האם

יש משהו שאני יכול לעשות?

בהחלט! קרנות ההשתלמות מעניקות בדרך כלל הלוואה עד שיעור של 50% מסכום הצבירה ובריביות אטרקטיביות מאוד (באזור פריים = 1.75% לשנה) כאשר ניתן לבקש שלא לשלם כלל את החזר ההלוואה אלא לאחר 6 שנים כשהקרן נזילה או לחלופין לשלם קרן וריבית או רק ריבית והכל בהתאם למדיניות ההלוואות של החברה המנהלת את קרן ההשתלמות שבחרת לחסוך בה. נדגיש כי בימים אלו מרבית הגופים המוסדיים מקשיחים את מדיניות מתן ההלוואות שלהם וזאת לאור משבר הקורונה והתשואות השליליות שמעלות חשש ליכולת החזר ההלוואה ועל כן יש לבדוק את כללי מתן ההלוואה הספציפיים של קרן ההשתלמות שלך. כמו כן יש לזכור שניתן לנייד בכל עת קרן השתלמות בין גופים מוסדיים ללא אירוע מס, ללא קנסות או עמלות ועל הדרך לנסות גם לשפר את תנאי ההלוואה ככל שנדרשת כזו.

מה זה אומר בפועל?

עצמאי יכול להפקיד 18,600 ₪ לקרן השתלמות לטובת מקסום הטבת המס לפטור ממס רווחי הון ולבקש מהקרן הלוואה של עד 50% מסכום זה, כלומר עד 9,300 ₪.

עם קבלת ההלוואה ישלם העצמאי את החבות שלו לקופת גמל ואף יקבל הטבת מס על ההפקדה הזו. לכל היותר, העצמאי יצטרך להשלים מכיסו 1,462 ₪ ככל שהכנסתו מחייבת את התשלום המרבי לקופת גמל בהתאם להוראות החוק העומד על 10,762 ₪ לשנה. חשוב לזכור כי הלוואה צריך להחזיר ולא כל אחד אוהב "למנף" כספו ואולם זו בהחלט אפשרות חשובה לעצמאי המתקשה במחזור העסקים הטבעי שלו בניהול הוצאותיו השוטפות ומבקש לעמוד בהוראות החוק, ליהנות מהטבות מס ולדאוג לעצמו לפנסיה לרבות להגנה כספית במצב אבטלה.

עד כאן, חלק א' לחוברת המידע.

אנו מזמינים אתכם להמשיך לחלק ב' המכיל דוגמאות והסברים מפורטים לחוק.

בברכה,

אבי רוזנבאום

יו"ר ברוקר סוכנות לביטוח

פנסיה חובה לעצמאי – חלק ב'

כאמור, חלק זה מכיל פירוט מורחב של הרקע לחוק, את עיקרי החוק ודוגמאות מספריות מורחבות להבנת החוק.

רקע

החלטת ממשלה מס' 363

ביום 05.08.2015 התקבלה החלטת ממשלה מס' 363 שמטרתה לסייע לאוכלוסיית העצמאים במשק אשר נקלעים למצב אבטלה והכל בהתאם להסכם הקואליציוני מיום 29.04.2015 שנחתם בין סיעת הליכוד לבין סיעת כולנו.

בהחלטת הממשלה נקבע כי:

1. חוק הביטוח הלאומי יתוקן כך שתיקבע בו הוראה שתחייב את העצמאים בתשלום נוסף שישמש אך ורק לצורך מימון הסיוע במקרה אבטלה.
2. יוקם צוות בין משרדי בראשות הממונה על התקציבים במשרד האוצר שמטרתו בחינה ויצירת מנגנון וכללים שבאמצעותם ישולמו דמי אבטלה לעצמאיים תוך מתן המלצות לעיגון המנגנון המומלץ, דרכי הגביה, גובה ותקופת דמי האבטלה וכל נושא אחר הנוגע ליישום הקמתו ותפעולו.
3. הצוות יהיה רשאי לבחון עידוד הפרשה לחסכון פנסיוני בקרב עובדים עצמאיים במסגרת מנגנון זה.

מה קרה בפועל?

הצוות הבין-משרדי הוקם והגיש ב- 04/2016 לשר האוצר דוח עם המלצות הצוות המקצועי לעניין מנגנון סיוע לעצמאים במצבי אבטלה.

דיוני הצוות התמקדו ב 4 סוגיות מרכזיות:

- א. התאמת הסיוע למאפייני אוכלוסיות העצמאים.
- ב. המנגנון למתן הסיוע.
- ג. תנאי זכאות לסיוע וקביעה מיהו עצמאי מובטל.
- ד. חיסכון פנסיוני.

מרבית דיוני הצוות התמקדו בשתי חלופות מובילות לסיוע בדמי אבטלה לעצמאי:

1. הקמת ענף אבטלה לעצמאים בביטוח הלאומי
2. יצירת מודל של חסכון וסיוע למצבי אבטלה שלא דרך המוסד לביטוח לאומי.

אז מדוע הקמת ענף אבטלה לעצמאים במוסד לביטוח לאומי בהתאם להחלטת הממשלה ירדה מהפרק?

הצוות קבע כי חלופה זו ביסודה, דומה למנגנון דמי האבטלה הקיים עבור שכירים אך יחד עם זאת מצא הצוות כי החלופה אינה טובה דיה מהטעמים הבאים:

- א. החלופה לא מעניקה פתרון לחוסר הפרוגרסיביות היחסית הקיימת בדמי הביטוח הלאומי שמפרישה אוכלוסיית העצמאיים בהשוואה לאוכלוסיית השכירים.
- ב. החלופה לא נותנת מענה להיעדר חסכון פנסיוני בקרב העצמאים
- ג. המקורות אשר הוקצו במסגרת ההסכם הקואליציוני להקמת המנגנון עמדו על 150 מיליון ₪. הצוות קבע כי מדובר בהיקף סיוע נמוך אשר אינו מאפשר החלקת ההכנסה בתקופת האבטלה ומייצר למעשה יחס תחלופה נמוך.
- ד. עלות תפעולית גבוהה- טענת המוסד לביטוח לאומי היתה כי הקמת ענף אבטלה לעצמאים כרוך בהקמת מנגנון חדש בעל עלות תפעולית גבוהה אשר מחייבת מקור מימון נוסף.

המלצת הצוות - חלופת מודל חסכון וסיוע למצבי אבטלה

ההרשאה שניתנה לצוות לעסוק גם בבחינת עידוד הפרשה לחסכון פנסיוני לעצמאים, הפכה למעשה את החלטת הממשלה מספר 363 כך שבפועל הצוות בחר להמליץ על "מודל חסכון וסיוע למצבי אבטלה" שמחד יחייב את העצמאי בהפרשה לחסכון פנסיוני שחלקו ישמש לסכום שישולם במצבי אבטלה ומאידך למעשה להמליץ לבטל את החלטת הממשלה כאמור בסעיף 1 לעיל ואף להמליץ על הפחתת שיעורי דמי ביטוח לאומי לעצמאי.

הצוות מצא כי חלופה זו הינה האפקטיבית ביותר למצבי אבטלה וזאת יחד עם השגת מטרות נוספות:

- א. היקף סיוע גבוה יותר למצבי אבטלה לעומת חלופות אחרות שנבחנו.
- ב. שמירה על איזון בין התחייבויות עתידיות לסיוע למצבי אבטלה לבין המקורות שהוקצו לכך.
- ג. הגברת מידת הפרוגרסיביות בתשלום דמי ביטוח לאומי.
- ד. יצירת חסכון פנסיוני חובה לכלל אוכלוסיית העצמאים
- ה. הקטנת החיכוך והנטל הבירוקרטי הכרוך בקבלת הסיוע.

ועדת מחליטים – חסכון וסיוע לעצמאים

ביום 27/06/2016, אישרה ועדת מחליטים את המלצות הצוות המקצועי וקבעה את העקרונות המנגנון ליישום במסגרת חוק "חסכון וסיוע לעצמאים".

מהם העקרונות שקבעה ועדת המחליטים על בסיסם נכתבה הצעת החוק ל"חסכון וסיוע לעצמאיים" ?

- א. סיוע במצבי אבטלה – קביעת הכללים לעצמאי שסגר את עסקו למשיכת שליש מהצבירה אשר תסווג כ"רכיב ייעודי למצבי אבטלה" - סכום הצבור למצבי אבטלה. חיסכון זה מיועד לסייע לעצמאי להחליק את הכנסתו בתקופות של אבטלה והן לסייע במימון הקמת עסק נוסף לצורך השתלבותו בשוק התעסוקה.
- ב. הגברת הפרוגרסיביות בשיעורי דמי ביטוח לאומי לעצמאיים – הפחתת שיעורי דמי הביטוח הלאומי על חלק השכר שאינו עולה על 60% מהשכר הממוצע במשק מ 6.72% ל 2.87% והעלאת שיעורי דמי הביטוח הלאומי על חלק השכר אשר על 60% מהשכר הממוצע במשק מ 11.23% ל 12.83% - משמעות שינוי זה הינו תיקון עיוות היסטורי בשיעורי דמי הביטוח הלאומי אשר במסגרתו עצמאים ברמות הכנסה נמוכות הפרישו יותר בהשוואה לשכירים ברמת הכנסה זהה. שינוי זה מביא להגדלת ההכנסה נטו (אחרי מיסים ותשלום ביטוח לאומי) של עצמאים עד לרמת שכר של כ 21,000 ₪ לחודש אשר מהווים כ 90% מאוכלוסיית העצמאים.
- ג. עיגון החובה על עצמאי להפריש לחסכון פנסיוני - שיעורי ההפרשה, מי חייב ומי פטור בהפרשה כאמור, הסנקציה והמנגנון לתפעולה עבור עצמאי שלא הפריש לחסכון פנסיוני בהתאם להוראות החוק.
- ד. הגדלת הטבות המס בחסכון הפנסיוני - תיקון פקודת מס הכנסה כך ששיעור הזיכוי הניתן לעצמאי בעד הפקדה לחיסכון פנסיוני יגדל בשיעור של 0.5% (בתנאי שלא ניצל כלל את הטבת המס לרכישת ביטוח לאובדן כושר עבודה)
- ה. הגדלת הטבת המס בחסכון בקרן השתלמות - תיקון פקודת מס הכנסה כך שהטבת המס בגין הפקדה לקרן השתלמות של עצמאי תינתן החל מהשקל הראשון כך שתובטל הדרישה להפקדת 2.5% מהשכר שאינם זכאים להטבה.

חוק "פנסיה חובה לעצמאי"

בשלהי שנת 2016 במסגרת חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2017 ו-2018), תשע"ז-2016 אושר פרק ב' לחוק הנוגע לחסכון וסיוע לעצמאיים בהתאם להמלצות הצוות המקצועי וועדת מחליטים.

להלן יובאו הסברים ודוגמאות מספריות לעיקרי הנושאים כפי שנקבעו בחוק:

מיהו עצמאי?

מי שאינו שכיר המנהל עסק שאינו חברה לרבות עוסק מורשה ועוסק פטור.

מהם שיעורי ההפקדה המינימאליים עפ"י החוק?

עד מחצית השכר הממוצע במשק (5,275.5 ₪ לחודש) = 4.45%.

מעל מחצית השכר הממוצע במשק ועד השכר הממוצע במשק (מעל 5,275.5 ₪ לחודש ועד 10,551 ₪ לחודש) = 12.55%.

אם כך מהו המקסימום להפקדה עפ"י החוק?

סך ההפקדה החודשית המרבית בהתאם לחוק הינה 897 ₪ בחודש או 10,762 ₪ בשנה.

ועכשיו נתרגם זאת לכסף לפי מספר דוגמאות:

הכנסה שנתית חייבת בהפקדה	הכנסה חודשית חייבת בהפקדה	עד מחצית השכר הממוצע 4.45%	מעל מחצית השכר הממוצע ולא יותר מ- 10,551 ₪ 12.55%	סה"כ הפקדה נדרשת במונחים שנתיים	סה"כ הפקדה חודשית	סה"כ הפקדה נדרשת במונחים שנתיים
72,000 ₪	6,000 ₪	234.7 ₪	90.9 ₪	3,907.2 ₪	325.6 ₪	3,907.2 ₪
84,000 ₪	7,000 ₪	234.7 ₪	216.4 ₪	5,413.2 ₪	451.1 ₪	5,413.2 ₪
120,000 ₪	10,000 ₪	234.7 ₪	592.9 ₪	9,931.2 ₪	827.6 ₪	9,931.2 ₪
126,612 ₪	10,551 ₪	234.8 ₪	662 ₪	10,761.6 ₪	896.8 ₪	10,761.6 ₪
180,000 ₪	15,000 ₪	234.8 ₪	662 ₪	10,761.6 ₪	896.8 ₪	10,761.6 ₪

מהי הגדרת הכנסה חייבת בהפקדה?

ההכנסה החייבת בהפקדה שנקבעה בחוק הינה :

"הכנסה לפי סעיף 12(1) או (8) לפקודה לאחר הניכויים שהותרו ממנה לפי כל דין ולפני הקיזוזים והפטורים שהותרו ממנה לפי כל דין ולמעט תשלומים ממרכיב חיסכון לאבטלה. לעניין הגדרה זו, "ניכוי" – למעט ניכוי כמפורט להלן :

(1) ניכוי לפי סעיפים 17(א5), 47 או 47א לפקודה.

(2) ניכוי שהותר לפי סעיף 32(14)(ב) לפקודה.

מהי הכנסה לפי סעיף 12(1) או(8) לפקודה:

2. מס הכנסה יהא משתלם, בכפוף להוראות פקודה זו, לכל שנת מס, בשיעורים המפורטים להלן, על הכנסתו של אדם תושב ישראל שהופקה או שנצמחה בישראל או מחוץ לישראל ועל הכנסתו של אדם תושב חוץ שהופקה או שנצמחה בישראל, ממקורות אלה :

עסק ומשלח יד

(1) השתכרות או ריווח מכל עסק או משלח-יד שעסקו בו תקופת זמן כלשהי, או מעסקה או מעסק אקראי בעלי אופי מסחרי ;

חקלאות

(8) השתכרות או ריווח שמקורם בחקלאות, בעבודת אדמה, בייעור או בגידולי קרקע, לרבות שוויה של תוצרת המתקבלת בשל השימוש בהון, בנכס, בזרעים או בחיות- בית לצרכי מקורות ההכנסה האמורים בפסקה זו, ולרבות חלק ברווחים המתקבלים מן השימוש כאמור ;

מהם הניכויים מההכנסה החייבת בהפקדה שאינם מותרים?

א. ניכוי לפי סעיף 17(א5) - תשלומים לקרן השתלמות לעצמאים.

ב. ניכוי לפי סעיף 47 - תשלומים בעד תגמולים או קצבה.

ג. ניכוי לפי סעיף 47(א) - תשלומי ביטוח לאומי ומס מקביל

ד. ניכוי לפי סעיף 32(14)(ב) - הוצאה לרכישת ביטוח מפני אובדן כושר עבודה.

דוגמאות לקיזוזים שאינם מותרים לניכוי מההכנסה החייבת בהפקדה?

- א. הפסד מעסק או משלח יד שנוצר ומקוזז במהלך השנה (הפסד שוטף)
- ב. הפסד מעסק ומשלח יד המועבר משנים קודמות (הפסדים שלא קוזזו בשנת המס השוטפת)
- ג. הפסד מהשכרת בניין.

דוגמאות לפטורים שאינם מותרים לניכוי מההכנסה החייבת בהפקדה?

- א. פטור נכה /עיוור לפי סעיף 9(5)(א) לפקודה—עד 618,000 ₪ לשנה (נכון לשנת 2020)
- ב. פטור עולה חדש, תושב חוזר ותיק או שאינו ותיק לפי סעיפים 14(א), 14(ב), 14(ג) לפקודה.

בחירת חבות ההפקדה תיעשה בהתאם לדו"ח השנתי שהגיש העצמאי לרשות המסים עבור אותה שנה .

מסקנה

יתכן ועצמאי אינו חייב כלל בתשלום מס הכנסה ודמי ביטוח לאומי לאחר קיזוזים וניכוי פטורים מותרים ואולם לעניין תשלום הפרשות לפנסיה חובה הוא חייב להפקיד ואם לא יעשה זאת חשוף לקנס, כך למשל עצמאי שיש לו פטור נכה/עיוור 9(5)(א) יכול להיות פטור ממס אך לא פטור מחובת ההפקדה לפנסיה.

יודגש כי מענקי הסיוע ומענקי ההשתתפות בהוצאות קבועות שקיבל עצמאי מאת רשות המיסים הינם הכנסה חייבת בהפקדה!

לעומת זאת מענקי קורונה ששולמו על ידי המוסד לביטוח לאומי בשל משבר הקורונה אינם נחשבים להכנסה חייבת בהפקדה לעניין חובת הפקדה לפנסיה.

להלן מספר דוגמאות להמחשת האבחנה בין ההכנסה החייבת בהפקדה לפנסיה לעצמאי ובין הכנסה חייבת לתשלום מס ודמי ביטוח לאומי (המספרים הינם לצורך המחשה בלבד):

נתונים	עצמאי א'	עצמאי ב'	עצמאי ג'
הכנסות בשנת המס 2020	₪ 150,000	₪ 400,000	₪ 850,000
הוצאות מותרות בניכוי (למעט ההוצאות המפורטות מטה)	₪ 50,000	₪ 60,000	₪ 40,000
הכנסה חייבת בהפקדה לפנסיה עצמאי	₪ 100,000	₪ 340,000	₪ 810,000
מס שולי	14%	35%	50%
הסכום השנתי הנדרש להפקדה לקופת גמל בהתאם לחוק	₪ 7,422	₪ 10,762	₪ 10,762
ניכוי לפי 17(א5) – תשלומים לקרן השתלמות עצמאי	₪ 4,500	₪ 11,000	₪ 11,000
ניכוי לפי סעיף 47 – תשלומים לקופת גמל	₪ 8,000	₪ 11,000	₪ 30,000
ניכוי לפי סעיף 47(א) – תשלומי ביטוח לאומי ומס מקביל	₪ 30,000	₪ 50,000	₪ 100,000
ניכוי לפי סעיף 32(14)(ב) – הוצאה לרכישת ביטוח מפני אובדן כושר עבודה	₪ 0	₪ 1,000	₪ 0
הפסד מועבר משנים קודמות מעסק ומשלח יד – סעיפים 28 ו 29	₪ 57,500	₪ 250,000	₪ 0
פטור נכה/עיוור לפי סעיף 9(5)(ב)	אין	אין	קיים = 618,000 ₪
הכנסה חייבת לעניין תשלום מס הכנסה ודמי ביטוח לאומי	₪ 0	₪ 17,000	₪ 51,000

מי פטור מחובת הפקדה?

החוק קובע פטור מהפקדה לפנסיה עבור עצמאי שעומד באחד מהתנאים הבאים:

1. עצמאי שבתום שנת המס טרם מלאו לו 21.
2. עצמאי שבתום שנת המס הגיע לגיל 60.
3. עצמאי שבתום שנת המס טרם חלפו 6 חודשים מהמועד שבו נרשם לראשונה כעוסק לפי חוק מע"מ.
4. עצמאי שנולד לפני 1962 כלומד נולד לא יאוחר מ 31.12.1961.

האם עצמאי שפטור מחובת הפקדה רשאי להפקיד לתוכנית פנסיונית וליהנות מהטבות מס?

בוודאי, כל עצמאי יכול להפקיד לתוכנית פנסיונית וליהנות מהטבות מס בהתאם להכנסתו החייבת גם אם פטור מחובת ההפקדה על פי החוק.

מה אם אני גם שכיר וגם עצמאי?

במקרה זה יש לחשב את סכום ההפקדה הנדרש לפי חוק פנסיה חובה לעצמאי ולהפחית ממנו את סכומי ההפקדה בפועל שהופקדו עבורך כשכיר לתוכנית פנסיונית (פיצויים+ תגמולי מעסיק+ אובדן כושר עבודה תגמולי עובד).

תוצאה חיובית היא סך ההפקדה שנדרש לבצע כעצמאי, אם התוצאה שלילית, לא נדרש לבצע הפקדה כעצמאי.

הכלל נכון לשנת המס 2020 עבור שכירים שעבדו ברציפות כל השנה הוא כדלקמן:

- א. שכיר בשיעור הפרשה כולל של 18.5% (6% פיצויים, 6.5% תגמולי מעסיק ו 6% תגמולי עובד) ששכרו לתנאים סוציאליים עולה על 4,848 ₪ לא חייב בהפקדה כעצמאי
- ב. שכיר בשיעור הפרשה כולל של 22.83% (8.33% פיצויים, 7.5% תגמולי מעסיק ו 7% תגמולי עובד) ששכרו לתנאים סוציאליים עולה על 3,929 ₪ לא חייב בהפקדה כעצמאי.

להלן יובאו מספר דוגמאות להמחשת הנושא:

הכנסה חודשית חייבת בהפקדה כעצמאי	הפרשה חודשית לפנסיה חובה עצמאי	שכר חודשי לתנאים סוציאליים (שכיר)	פיצויים	תגמולי מעסיק כולל א.כ.ע	תגמולי עובד	סה"כ הפקדות לחודש כשכיר	האם נדרש להפקיד בנוסף כעצמאי	סכום ההפקדה החודשי הנוסף כעצמאי
₪ 2,500	₪ 111	₪ 5,000	8.33%	7.50%	7% =	22.83%	לא	0 ₪
₪ 7,000	₪ 451.3	₪ 2,000	8.33%	6.50%	6% =	20.83%	כן	34.2 ₪
₪ 20,000	₪ 897	₪ 3,000	6%	6.50%	6% =	18.50%	כן	342 ₪

מתי אני נדרש לבצע את ההפקדה?

את ההפקדות לחיסכון פנסיוני יש לבצע עבור שנה מסוימת באותה שנת הכספים, ולא בשנה שלאחריה.

מכיוון שאצל עצמאים קשה לחזות את ההכנסה החייבת במהלך השנה אליה מתייחסת חובת ההפקדה, ניתן להפקיד סכומים חודשיים לפי ההערכה מושכלת ולבצע השלמות בסוף השנה.

במידה וההפקדות נעשות לקרן פנסיה או לפוליסת ביטוח תגמולים לעצמאי עם מרכיבי ביטוח, מומלץ לבצע מדי חודש או לכל היותר אחת לרבעון וזאת על מנת לשמור על כיסוי ביטוחי ולעמוד בתקנות העתידות לאפשר בבוא העת את משיכת מרכיב "דמי האבטלה".

כמו כן, במידה וההפקדת בסוף שנה זו הפקדה חד פעמית, תוכל לפנות אל קרן הפנסיה ו/או חברת הביטוח ו/או קופת הגמל אליה הופקדו הכספים ולבקש לפזר את הכספים רטרואקטיבית לינואר 2020. מומלץ להיוועץ בנושא זה עם בעל רישיון פנסיוני.

עקרונית, נכון למועד כתיבת חוברת זו אין מניעה לשלם גם אחת לשנה ואולם, במסגרת אסדרה מוצעת של רשות שוק ההון הנוגעת להוראות לעניין משיכת כספים של עצמאי במצב אבטלה שחייב בהפקדה, מוצע לקבוע כי על התשלומים הקבועים בחוק, להיות מופקדים ברצף חודשי או רבעוני, וזאת בדומה לקבוע בתקנה 19א(ב) לתקנות מס הכנסה (כללים לאישור ולניהול קופות גמל).

באיזה מוצר אני יכול להפקיד?

עצמאי רשאי לבחור את סוג הקופה אליה יבצע את ההפקדה השוטפת מבין כל אלה:

- ה. קרן פנסיה מקיפה במעמד עצמאי.
- ו. קרן פנסיה כללית במעמד עצמאי.
- ז. קופת גמל במעמד עצמאי.
- ח. פוליסת ביטוח תגמולים לעצמאי.

מה ההבדלים בין כל אחד מהמוצרים ומה עדיף לי?

ממבט על נאמר כי קרן פנסיה מקיפה חדשה הינה המוצר הפנסיוני היחיד שנהנה מהבטחת תשואה בשיעור של 4.86% לשנה צמוד מדד על כ- 30% מהכסף שאנו צוברים בקרן (שיעור האג"ח המיועד לעמיתים עתיד לפחות בשנים הקרובות בהתאם לאסדרה שבוצעה בנושא).

קרן הפנסיה מציעה באופן מובנה כיסוי ביטוח למקרה פטירה ולמקרה נכות ומגוון רחב של מסלולי ביטוח להתאמת גובה הכיסוי.

בנוסף, מציעה קרן הפנסיה מגוון רחב של מסלולי השקעה לבחירתך לטובת ניהול החיסכון השוטף.

קרן הפנסיה הכללית דומה מאוד במאפייניה לקרן הפנסיה המקיפה למעט העובדה שאינה זכאית לאג"ח מיועד של המדינה, כלומר כל הכסף, שנצבר מושקע בשוק ההון בהתאם למסלול ההשקעה שבחרת.

פוליסת ביטוח במעמד עצמאי אינה נהנית מאג"ח מיועד, כלומר בדומה לקרן פנסיה כללית, כל הכסף שנצבר בפוליסה מושקע בשוק ההון בהתאם למסלול ההשקעה שבחרת ואולם הפוליסה מאפשרת רכישת כיסוי ביטוחי למקרה של אובדן כושר עבודה עם הגדרה ספציפית מותאמת לעיסוק שלך כיום.

קופת גמל אף היא אינה נהנית מאג"ח מיועד, כלומר כל הכסף שנצבר בפוליסה מושקע בשוק ההון בהתאם למסלול ההשקעה שבחרת אך להבדיל מהמוצרים האחרים בקופת הגמל כל הכסף מושקע למטרת חסכון בלבד ואין אפשרות לרכוש ממנו ביטוח למקרה פטירה או למקרה של אובדן כושר עבודה.

יש לזכור כי קיימים הבדלים רבים נוספים בין המוצרים הפנסיוניים השונים לרבות בשיעור דמי הניהול המרביים אותם ניתן לגבות.

אנו ממליצים לך לשקול את סוג המוצר הנכון עבורך עם בעל רישיון פנסיוני (סוכן ביטוח פנסיוני, משווק פנסיוני או יועץ פנסיוני) מאחר והתחום הפנסיוני מורכב למדי ודורש ידע והתאמה אישית של סוג התוכנית למאפיינים האישיים שלך ולצרכים שלך.

האם אני נדרש להצהרת בריאות בעת הצטרפות למוצר פנסיוני?

במידה ובחרת להצטרף לקרן פנסיה או לפוליסת ביטוח עם כיסוי אובדן כושר עבודה התשובה חיובית אבל... מדינת ישראל בחרה לאחרונה ב-4 קרנות פנסיה כקרנות נבחרות (קרנות ברירת מחדל). קרנות אלו מחויבות להציע דמי ניהול אחידים וזולים לכל העמיתים ומצטרף חדש לא נדרש למלא בהן הצהרת בריאות!

אדגיש כי בכל מקרה בקרנות הפנסיה קיימת תקופה של 60 חודשי הפקדה רצופים בהם לא יהיה העמית בכיסוי ביטוחי במקרה של אירוע שגרם לנכות או פטירה עקב מחלה קיימת שקדמה להצטרפות לקרן.

כאמור, רצוי לשקול את בחירת המוצר המתאים לך ביותר עם בעל רישיון פנסיוני שכן מנעד השיקולים והיתרונות והחסרונות של המוצרים השונים גדול ומחייב היכרות מעמיקה וידע רב בתחום.

כללי משיכה

מתי ניתן למשוך את הכסף?

- החוק קובע כי כל סכום שיופקד לתוכנית פנסיונית ייוחס לשני מרכיבים :
- א. שליש מכל תשלום או תקרת הפיצויים הפטורה לשנה עפ"י הנמוך ירשם בקופה כמרכיב חיסכון למצב אבטלה
- ב. יתרת התשלום (בדרי"כ שני שליש) תירשם כתגמולים במעמד עצמאי

החל מ- 01/09/2018 נכנס לתוקפו חוזר רשות שוק ההון "מרכיבי חשבון בקופת גמל" המחייב את הרישום בפועל בקופות הגמל בהתאם לאמור לעיל.

אם כן, החיסכון הפנסיוני של עצמאי נחלק לשני מרכיבים , לגביהם כללי משיכה ומיסוי שונים, האחד חיסכון למצב אבטלה והשני תגמולים.

מעמד המס של תגמולים בקצבה

עקרונית הכספים מיועדים למשיכה כקצבה חודשית כאשר הגיל המינימאלי למשיכת הקצבה הינו גיל 60 (ובכפוף לתקנון הקופה).

נוכיר כי סעיף 52(5) לפקודת מס הכנסה קובע את הקצבה כ"הכנסה חייבת" ואולם סעיף 9(א) לפקודה מעניק הקלות במיסוי הקצבאות בהתאם להוראות קצבה מזכה, קצבה מוכרת ונוסחת הקיזוז.

כמובן שניתן גם להוון את הצבירה בהתקיים עמידה בתנאי היוון קצבה בהתאם להוראות מס הכנסה.

לעניין מרכיב החיסכון למצב אבטלה נקבעו כללים חדשים אותם נפרט כעת :

כללי משיכת חיסכון למצב אבטלה

מהו מצב אבטלה לעצמאי?

- סעיף 23(ב3) לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) מגדיר מצב אבטלה כאחד מאלה:
- ד. העצמאי חדל לעסוק במשלח ידו
 - ה. העצמאי סגר את עסקו
 - ו. העצמאי הגיע לגיל פרישה כמשמעותו בחוק גיל פרישה ואין לו הכנסה חייבת בהפקדה (הכנסה מ 1)2 או 2(8)).

מה נדרש עצמאי לספק לפקיד השומה על מנת לקבל אישור מס הכנסה למשיכת כספים במצב אבטלה?

נכון למועד כתיבת חוברת מידע זו, טרם יצאו הנחיות בנושא ואולם במסגרת המלצות הצוות המקצועי שהועברו לשר האוצר הוצע מתווה כדלקמן:

- א. העצמאי יידרש להמציא לפקיד השומה אישור ממס ערך מוסף כי תיק העוסק שלו מסווג כ "06" (העסק מסווג כ"לא פעיל").
- ב. פקיד השומה יבדוק כי תיק העוסק שלו במס הכנסה מסווג כ "96" (העסק מסווג כ"לא פעיל").
- ג. פקיד השומה יבדוק כי העצמאי הפריש בשיעורים הנדרשים ובמועדים הנדרשים עפ"י החוק במשך שנתיים מתוך שלוש שנות המס שקדמו לבקשת המשיכה ולשנת המס בה נקבע כי תיק העוסק שלו מסווג "96" (מסווג כ"לא פעיל").

מהם תנאי הסף לבחינת זכאות למשיכת כספים בהגיע העצמאי למצב אבטלה?

החוק מבחין בין עצמאי שהחל להפקיד משנת 2017 ואילך (מועד כניסת החוק לתוקף) לבין עצמאי שהחל להפקיד קודם לשנת 2017, הן לעניין תנאי הסף והן לעניין גובה הסכומים שניתן למשוך במצב אבטלה.

תנאי הסף לבחינת זכאות למשיכת כספים במצב אבטלה לעצמאי שהחל להפקיד משנת 2017 ואילך:

העצמאי הפקיד תשלומים לקופת הגמל בהתאם למינימום הנדרש בחוק בעבור שנתיים לפחות מתוך שלוש שנות המס האחרונות שקדמו למועד המשיכה חודש בחודשו או לכל היותר אחת לרבעון.

תנאי הסף לבחינת זכאות למשיכת כספים במצב אבטלה לעצמאי שהחל להפקיד לפני שנת 2017:

העצמאי הפקיד תשלומים לקופת הגמל בעבור שנתיים לפחות מתוך השנים 2013-2016 ובכפוף לכך שהסכומים שהפקיד בכל אחת מהשנים שקדמו לשנת 2017 תואמים את הסכומים שהיה נדרש להפקיד אם החוק היה בתוקף באותם שנים.

מהם הסכומים שיכול עצמאי שנקלע למצב אבטלה למשוך?

עבור עצמאי שהחל להפקיד בשנת 2017, הסכום יהיה הגבוה מבין אלה:

1. שלוש פעמים שכר מינימום לחודש (5,300 ₪ * 3 = 15,900 ₪) – מוגבל עד שתי משיכות לאורך כל חיי החיסכון.

2. הנמוך מבין אלה:

2.1 הסכום שנצבר לעצמאי במרכיב החיסכון למצב אבטלה (שליש מהחיסכון)

2.2 תקרת הפיצויים הפטורה (12,420 ₪ בשנת 2020) מוכפלת במספר שנות הפקדת העצמאי החל משנת 2017 או אם ביצע משיכה כאמור, מוכפלת במספר שנות הפקדת העצמאי החל משנת המס שלאחר השנה בה ביצע משיכה.

עבור עצמאי שהחל להפקיד לפני שנת 2017, הסכום יהיה הנמוך מבין:

1. שליש מהסכום שנצבר בקופת הגמל ביום 01/01/2017.

2. תקרת הפיצויים הפטורה מוכפלת במספר שנות ההפקדה שקדמו לשנת 2017 או במספר השנים שבהן הפקיד העמית תשלומים כאמור לפני המועד הקבוע והחל משנת המס שלאחר השנה שבה ביצע משיכה בלא חבות מס בקופת הגמל על פי הנמוך.

כיצד ישולם הסיוע במצב אבטלה?

עצמאי שעומד בהגדרת "מצב אבטלה" יהיה זכאי למשוך את הסכומים שנצברו תחת מרכיב החיסכון למצב אבטלה באחד משני אופנים:

- א. אם טרם הגיע לגיל פרישה, ישולם הסכום כקצבה חודשית שתיפרס באופן שווה על פני שלושה חודשים.
- ב. אם הגיע לגיל פרישה, ישולם הסכום בתשלום אחד - חד פעמי.

מה אם הסכום שנצבר תחת חיסכון למצב אבטלה נמוך מ 3 פעמים שכר מינימום?

במידה והסכום נמוך מ 15,900 ₪ (נכון לשנת 2020), יהיה רשאי העצמאי להעביר מיתרת התגמולים שנצברו סכומים למרכיב החיסכון למצב אבטלה ובתנאי שלאחר העברת הסכומים כאמור, סך החיסכון שנצבר בקופה למצב אבטלה לא יעלה על 3 פעמים שכר מינימום.

האם ניתן כבר לבצע משיכות של עצמאי שנקלע למצב אבטלה בהתאם לאמור?

כאמור ולמרות שכל תכלית החוק נולדה ממצייאת פתרון לנושא דמי אבטלה לעצמאי ועל אף שסעיף 23 לחוק הפיקוח קבע כי שר האוצר באישור ועדת העבודה והרווחה והבריאות של הכנסת, יקבע את המועדים והתנאים שבהם רשאי עמית עצמאי במצב אבטלה למשוך כספים מקופת גמל לקצבה שלא בדרך של קצבה או בדרך של היוון חלק מהקצבה לסכום חד פעמי, נכון למועד כתיבת חוברת מידע זו, טרם נקבעו הוראות כאמור!

ב03/2018 פרסמה רשות שוק ההון טיוטת חוזר לאסדרה מוצעת לעניין מתן הוראות למשיכת כספים של עמית עצמאי במצב אבטלה שחייב בהפקדה בהתאם להוראות החוק. מכוח סעיף 23(ב3) לחוק הייתה אמורה לבוא אסדרה זו לידי ביטוי בטיטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (משיכת כספים של עמית עצמאי במצב אבטלה שחייב בהפקדה), התשע"ח-2018 אך דבר זה נעשה במסגרת טיוטת תקנות רק לפני כחודש ימים!

המשמעות הפרקטית הינה כי עצמאי לא יכול בפועל לבצע משיכה של מרכיב החיסכון למצב אבטלה גם אם נמצא במצב אבטלה ועומד בקריטריונים שנקבעו לכך כפי שפורטו לעיל!

מהם דיני המס החלים על משיכה חד פעמית של מרכיב החיסכון למצב אבטלה (בכפוף לאישור פקיד שומה על זכאות למשיכה כאמור)?

במסגרת תיקון 231 נוסף סעיף חדש לפקודת מס הכנסה והוא סעיף 9(ב7)(א).

סעיף זה קובע למעשה כי משיכת סכומים של עצמאי ממרכיב החיסכון למצב אבטלה בהתאם להוראות סעיף 23(ב3) לחוק הפיקוח על קופות גמל יחשבו כפיצויים, כלומר מצד אחד יהיו פטורים מדמי ביטוח לאומי ומס בריאות אך מצד שני יחשבו לעניין נוסחת הקיזוז ויתרת ההון הפטורה.

עצמאי יהיה רשאי לוותר על משיכת כספים כאמור במסגרת סעיף 9(ב7)(א) לפקודה, כלומר לא להשתמש במנגנון הפטור על פיצויים ולבקש למשוך את מרכיב החיסכון למצב אבטלה כהכנסה מעסק או ממשלח יד החייבת במס לרבות ביטוח לאומי ומס בריאות והכל בכפוף לאישור פקיד השומה את זכאותו למשיכה כאמור.

האם הפטור הוא מוחלט?

ככל שהעצמאי קיבל בגין אותן שנות עבודה גם מענקי פרישה פטורים ממס (עצמאי שהיה גם שכיר במקביל), יופחת מהסכום הפטור בגין מרכיב החיסכון למצב אבטלה מענקי פרישה שקיבל בפטור ממס כשכיר והכל כאמור בגין אותן שנות עבודה.

נקודה למחשבה

מדוע עצמאי נדרש לבחור את אופן מימוש מרכיב החיסכון למצב אבטלה בין מסלול פיצויים פטורים למסלול הכנסה מעסק או משלח יד? האם יוכל לבחור את המימוש במסלול פיצויים חייבים במס? מסלול זה יאפשר גם הימנעות מפגיעה בפטור על הקצבה וגם הימנעות מתשלום דמי ביטוח לאומי ומס בריאות..... מבירור שערכנו בנושא עולה כי התשובה לכך אינה חד משמעית והנושא עתיד להיות מעוגן לכאן או לכאן במסגרת התקנות אשר יסדירו את כללי הזכאות ומשיכת הכספים.

להלן נציג מספר דוגמאות להמחשת האמור בגין משיכות החל משנת 2020:

נתוני בסיס לשנת המשיכה:

תקרת הפיצויים הפטורה = 12,420 ₪

שכר מינימום במשק = 5,300 ₪

שנת המס הראשונה בה החל להפקיד	שנת המס	סכום ההפקדה השנתי	שנת המס	סך הצבירה	הסכום הנצבר	הסכום שנרשם כחיסכון למצב אבטלה (מתוך סך הצבירה)	הסכום שנרשם כתגמולים (מתוך סך הצבירה)	האם עומד בתנאי הזכאות למשיכה כדמי אבטלה?	סכום הזכאות הסופי למשיכה כדמי אבטלה
2017	2017	10,500 ₪	2020	33,000 ₪	לא רלוונטי	11,000 ₪	22,000 ₪	כן	15,900 ₪
2019	2019	10,500 ₪	2020	24,000 ₪	לא רלוונטי	8,000 ₪	16,000 ₪	לא	אין זכאות
2013	2013	10,500 ₪	2020	90,000 ₪	51,000 ₪	30,000 ₪	60,000 ₪	כן	32,900 ₪
2017	2017	34,848 ₪	2020	120,000 ₪	לא רלוונטי	40,000 ₪	80,000 ₪	כן	37,260 ₪

הסברים:

עצמאי א'

העצמאי נקלע למצב אבטלה בשנת 2020. הוא הפקיד במשך 3 שנים החל משנת 2017 סך של 10,500 ₪ מדי חודש לקופת הגמל. היתרה העדכנית שלו עומדת על 33,000 ₪.

מהו הסכום שיכול עצמאי זה למשוך כדמי אבטלה? הגבוה מבין:

1. שלוש פעמים שכר מינימום לחודש (5,300 ₪ * 3 = 15,900 ₪).

2. הנמוך מבין אלה:

2.1 הסכום שנצבר לעצמאי במרכיב החיסכון למצב אבטלה (שליש מהחיסכון) = 11,000 ₪.

2.2 תקרת הפיצויים הפטורה מוכפלת במספר שנות הפקדת העצמאי החל משנת 2017 =
 $12,420 \text{ ₪} * 3 = 37,260 \text{ ₪}$.

כלומר, עצמאי זה יהיה זכאי למשוך סך של 15,900 ₪ כדמי אבטלה, ב 3 תשלומים חודשיים שווים אבל במרכיב החיסכון למצב אבטלה נצברו לו רק 11,000 ₪ ולכן עצמאי זו יוכל לבחור להעביר סך של 4,900 ₪ מיתרת התגמולים שלו ליתרת מרכיב החיסכון לדמי אבטלה.

לאחר משיכת מרכיב החיסכון למצב אבטלה יישארו במרכיב התגמולים בקופה 17,100 ₪.

עצמאי ב'

החל להפקיד בשנת 2019 למרות שהיה אמור להפקיד החל משנת 2017 בהתאם להוראות החוק. בגין שנת 2017 קיבל התראה מהמרכז לאכיפת קנסות אבל לא שילם את הסכום לקופת הגמל וגם לא נדרש לשלם את הקנס.

בגין 2018 שילם את ההפקדה על מנת להימנע מהקנס ואולם התשלום בוצע באיחור בשנת 2019 ובהתאם לא מיוחס לשנת 2018.

עצמאי זה לא עומד בתנאי הזכאות למשיכת "דמי האבטלה" מאחר ושילם רק שנה אחת מתוך שלוש השנים שקדמו למצב האבטלה.

עצמאי ג'

החל להפקיד לפנסיה כעצמאי החל משנת 2013 ומפקיד מדי חודש. מהו הסכום שיכול עצמאי זה למשוך כדמי אבטלה?

נחלק את הסכום לשתי תקופות כדלקמן:

עבור התקופה של עד המועד הקובע 01.01.17 הסכום יהיה הנמוך מביין:

1. שליש מהסכום שנצבר בקופת הגמל ביום 01/01/2017 = 17,000 ₪.

2. תקרת הפיצויים הפטורה מוכפלת במספר שנות ההפקדה שקדמו לשנת 2017 = 12,420 ₪ * 4 = 49,680 ₪

כלומר, עצמאי זה יהיה זכאי למשוך בגין התקופה הראשונה סך של 17,000 ₪ כדמי אבטלה, ב 3 תשלומים חודשיים שווים.

עבור התקופה השנייה החל מה 01/01/2017, הגבוה מביין:

1. שלוש פעמים שכר מינימום לחודש (5,300 ₪ * 3 = 15,900 ₪).

2. הנמוך מבין אלה :

2.1 הסכום שנצבר לעצמאי במרכיב החיסכון למצב אבטלה (שליש מהחיסכון) = 13,000 ₪.

2.2 תקרת הפיצויים הפטורה מוכפלת במספר שנות הפקדת העצמאי החל משנת 2017 = 12,420 ₪ * 3 = 37,260 ₪.

כלומר, עצמאי זה יהיה זכאי למשך עבור תקופה זו סך של 15,900 ₪ כדמי אבטלה, ב 3 תשלומים חודשיים שווים.

כלומר שה"כ הזכאות של עצמאי זה שהחל להפקיד לתוכנית פנסיונית עוד בטרם החלת חוק פנסיה חובה לעצמאי הינה 17,000 ₪ + 15,900 ₪ = 32,900 ₪.

לעצמאי זה נצבר סך של 30,000 ₪ בלבד במרכיב החיסכון לדמי אבטלה ולכן עצמאי זה יוכל לבחור להעביר סך של 2,900 ₪ מיתרת התגמולים שלו ליתרת מרכיב החיסכון לדמי אבטלה. סכום זה ימשך כדמי אבטלה בשלושה תשלומים חודשיים שווים.

לאחר משיכת מרכיב החיסכון למצב אבטלה יישארו במרכיב התגמולים בקופה 57,100 ₪.

עצמאי ד'

העצמאי נקלע למצב אבטלה בשנת 2020. הוא הפקיד מדי חודש במשך 3 שנים החל משנת 2017 סך של 34,848 ₪ מדי שנה לקופת הגמל (התקרה המקסימאלית המזכה בהטבות מס), היתרה העדכנית שלו עומדת על 105,000 ₪.

מהו הסכום שיכול עצמאי זה למשוך כדמי אבטלה? הגבוה מבין :

1. שלוש פעמים שכר מינימום לחודש (5,300 ₪ * 3 = 15,900 ₪) .

2. הנמוך מבין אלה :

2.1 הסכום שנצבר לעצמאי במרכיב החיסכון למצב אבטלה (שליש מהחיסכון) = 40,000 ₪ .

2.2 תקרת הפיצויים הפטורה מוכפלת במספר שנות הפקדת העצמאי החל משנת 2017 = 12,420 ₪ * 3 = 37,260 ₪.

כלומר, עצמאי זה יהיה זכאי למשוך סך של 37,260 ₪ כדמי אבטלה, ב 3 תשלומים חודשיים שווים.

המשמעות היא כי היתרה בסך 2,740 ₪ הצבועה במרכיב חסכון לדמי אבטלה ולא נוצלה כעת, תוכל לשמש את העצמאי למצב אבטלה עתידי נוסף או לחלופין בעת מימוש הסכומים כקצבה חודשית היא תתווסף למרכיב התגמולים ותהווה חלק מקצבתו החודשית.

לאחר משיכת מרכיב החיסכון למצב אבטלה יישארו במרכיב התגמולים בקופה 80,000 ₪ ובנוסף עוד 2,740 ₪ במרכיב החיסכון לדמי אבטלה.

נקודה למחשבה :

כאמור, התקנות לעניין משיכת "דמי האבטלה" טרם תוקנו ואנו מבקשים להסב את תשומת ליבם של הגורמים הרלוונטיים לעניין זה לנושא משיכת כספי תגמולים מקרן הפנסיה והשפעתם על הכיסוי הביטוחי.

להבדיל מקופת גמל בה אין מרכיבי ביטוח או מפוליסת עצמאי בה משיכת חלקית של כספים אינה פוגעת במרכיב הביטוח, קובעות הוראות התקנון התקני של קרנות הפנסיה כי תחול תקופת אכשרה חדשה של 60 חודשי ביטוח רצופים למקרה פטירה החל ממועד משיכת כספי התגמולים וזאת לגבי הסכום שמשך העמית ממרכיב התגמולים בקרן .

מאחר וכאמור סעיף 9(ב7)(א) לפקודת מס הכנסה קובע למעשה כי משיכת סכומים של עצמאי ממרכיב החיסכון למצב אבטלה בהתאם להוראות סעיף 23(ב3) לחוק הפיקוח על קופות גמל יחשבו כפיצויים, יהיה ראוי להגדיר בתקנון התקני של קרנות הפנסיה כי משיכות כאמור של עמית עצמאי יחשבו למשיכה ממרכיב הפיצויים ולא ממרכיב התגמולים כך שלא יפגע הכיסוי הביטוחי לעניין תקופת אכשרה חדשה.

מנגנון אכיפת החוק

במטרה להבטיח את יישום חובת ההפקדה, הוסמך המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות לאכוף את החובה. בהתאם נקבע מנגנון כדלקמן:

- א. רשות המיסים תעביר למרכז לגביית קנסות עד ליום 31/12 בכל שנה, מידע לגבי עצמאי שהתקיימו לגביו התנאים הבאים בשנת המס שקדמה למועד הדיווח:
1. עצמאי שחלה עליו חובת הפקדה לקופת גמל לקצבה
 2. הכנסתו החייבת בהפקדה בשנת המס הקודמת עלתה על 12 פעמים שכר מינימום – כלומר עצמאי שהכנסתו החייבת בהפקדה נמוכה מ 63,600 ₪ בשנה לא יהיה חשוף לקנסות מאחר ומידע בגינו לא יועבר למרכז לגביית קנסות)
 3. הוא לא הפקיד בשנת המס הקודמת את התשלומים הנדרשים לקופת גמל לקצבה, כולם או חלקם.

תוכן המידע שיועבר מרשות המיסים למרכז לגביית קנסות יכלול את הפרטים הבאים: ת.ז., שם, כתובת למשלוח דואר (כפי שצוינה בדוח שהגיש לפי סעיף 131 לפקודה), ההפרש בין הסכום שהעצמאי היה חייב להפקיד לקופת גמל לקצבה בגין שנת המס הקודמת ובין הסכום שהפקיד בפועל בשל אותה שנה.

- ב. המרכז לגביית קנסות ישלח לעצמאי התראה בדואר רשום לפיה אם לא יפקיד את התשלומים החסרים כאמור בתוך 90 יום ממועד משלוח ההתראה, יוטל עליו קנס של 500 ₪.
- ג. בהתראה יפורטו חובת התשלום, גובה התשלום, המועד האחרון להפקדה, גובה הקנס שיוטל ככל שלא יבוצע התשלום בזמן והאסמכתא לביצוע ההפקדה שעל העצמאי להמציא למרכז לגביית קנסות.
- ד. התראה שנשלחה כאמור בדואר רשום, יראו אותה כאילו הומצאה כדין אם חלפו 30 ימים מהיום שנשלחה אלא אם כן הוכיח העצמאי שלא קיבל את ההתראה מסיבות שאינן תלויות בו ולא עקב הימנעותו מקבלתה.

מה דין הפקדה שבוצעה בגין שנות מס קודמות?

הפקדת תשלומים לקופת גמל לקצבה לאחר תום שנת המס שבשלה מופקדים התשלומים, לא תקנה לעצמאי זכויות שתחולתן למפרע ויראו אותם כתשלומים שהופקדו במועד הפקדת בפועל למעט לעניין ביטול הקנס בגין אי הפקדה עבור אותה שנת מס שבשלב הופקדו.

האם סכום הקנס קבוע?

כן, סכום הקנס הינו קבוע ועומד על 500 ₪ והוא יעודכן מדי שנה בהתאם לשיעור שינוי המדד.

האם הקנס רלוונטי גם לחוסר הפקדה בשנת 2017?

לא, החוק קובע כי בגין שנת 2017 לא ישלחו קנסות ואולם החל משנת 2018 קובע החוק כי עצמאי שלא יפקיד את הסכום הנדרש על פי החוק ישלם קנס בגובה של 500 ₪.

האם תשלום הקנס פטור אותי מחובת הפקדה?

כן, עצמאי שקיבל התראה לקנס ובחר לשלם את הקנס פטר את עצמו מחובת הפקדה בגין שנת המס לגביה מתייחס הקנס.

האם יש עצמאים שפטורים מקבלת קנס?

כן, הקנס לא יחול על עצמאים שהכנסתם החודשית נמוכה משכר המינימום העומד על 5,300 ₪ לחודש, כלומר עצמאי שהכנסתו השנתית החייבת בהפקדה נמוכה מ 63,600 ₪ לא חשוף לקנסות.

קיבלתי בשנת 2020 התראה לקנס בגין אי הפקדה בשנת 2018 - מה לעשות?

ברור כי קופות הגמל למיניהן לא יקבלו כסף בשנת 2020 עם ערך של שנת 2018.

בהתאם, נדרש לבקש מהקופה לרשום את הכסף כהפקדה בגין שנת 2018 עם ערך של שנת 2020 ולהוציא אישור הפקדה מתאים שישלח למרכז לגביית ואכיפת קנסות.

להשלמת התהליך ניתן להיכנס לקישור הבא :

<https://www.gov.il/he/service/pension-deposit-report>

האם אני זכאי להטבות מס בגין הפקדה שביצעתי עבור שנות מס קודמות?

הטבות המס שאתה זכאי לקבל הן בשל ההכנסה החייבת בשנת המס בה בוצעה ההפקדה בפועל, משמע, הפקדה בשנת 2020 בגין שנת 2018 תזכה בהטבות מס בגין ההכנסה החייבת בשנת 2020 בלבד.

האם תשלום כאמור באיחור בגין שנות מס קודמות יכול לקיים גם את חובת התשלום בגין שנת המס הנוכחית?

כן, המנגנון שנקבע מאפשר למעשה להשתמש באותה הפקדה פעמיים! פעם אחת בגין שנת המס לגביה נשלחה התראה בגין אי תשלום ופעם שניה בגין שנת המס בה בוצעה בפועל והכל בכפוף כמובן להכנסה החייבת בהפקדה.

טיפ

נקודה זו חשובה במיוחד עבור שנת 2020 שהינה שנה מאתגרת במיוחד כלכלית עבור מרבית העצמאיים שכן עצמאי יכול לקחת בחשבון (כל עוד לא ישונה החוק או התקנות בנושא) שגם אם לא הפקיד השנה לתוכנית פנסיונית בהתאם להוראות החוק, יוכל בשנת 2022 לבצע הפקדה (לאחר קבלת מכתב התראה על קנס) עבור שנת 2020 שתייתר את הקנס ומאידך אותה הפקדה תשמש אותו גם למילוי חובת ההפקדה לשנת 2022 בכפוף להכנסה החייבת בהפקדה בעבור כל אחת משנות המס האמורות.

האם אני יכול להפקיד יותר מהקבוע בחוק?

בוודאי, עצמאי רשאי להפקיד שיעורים גבוהים מאלו שנקבעו בחוק בהתאם לתקרות החלות על עצמאי ולקבל בגין ההפקדות הטבות מס משמעותיות (במסגרת הגשת הדוח השנתי).

להלן מספר דוגמאות להמחשת מנגנון הקנסות והמשתמע ממנו:

הטבת המס שתקבל בפועל	סה"כ הפקדה שביצע בפועל בשנת 2020	סה"כ הפקדה שנתית נדרשת בהתאם לחוק בשנת 2020	הכנסה חייבת בהפקדה בשנת 2020	שנת קבלת התראה לפני קנס	הפקדה בפועל בשנת המס	סה"כ הפקדה שנתית נדרשת בהתאם לחוק	הכנסה שנתית חייבת בהפקדה	שנת מס	
4,757 ₪	10,762 ₪	10,762 ₪	180,000 ₪	2020	0 ₪	8,561 ₪	108,000 ₪	2018	עצמאי א'
לא יקבל אלא אם יש לו הכנסות לא מבוטחות כשכיר	0 ₪	0	0 (סגר את העסק)	2020	0 ₪	10,478 ₪	180,000 ₪	2018	עצמאי ב'
16,340 ₪	34,848 ₪	10,762 ₪	500,000 ₪	2020	0 ₪	10,478 ₪	480,000 ₪	2018	עצמאי ג'

הסבר:

עצמאי א'

עצמאי זה היה אמור להפקיד בשנת 2018 סך שנתי של 8,561 ₪ ואולם בפועל לא הפקיד בכלל. בשנת 2020 קיבל מכתב התראה מהמרכז לאכיפת קנסות ובהתאם בחר לשלם לקופת הגמל סך של 8,561 ₪ בגין שנת המס 2018. כאמור תשלום זה מבטל את הקנס ואולם מבחינת רשות המיסים בדיווח לשנת 2020 הוא יחשב כתשלום במסגרת הוראות החוק עבור שנת 2020 ויזכה גם בהטבות מס בגין שנה זו. הכנסתו של עצמאי זה החייבת בהפקדה עלתה בשנת 2020 לסך שנתי של 180,000 ₪ ובהתאם הוא נדרש להפקיד סך שנתי של 10,762 ₪ לקופת הגמל.

- עצמאי זה, יכול להפקיד בשנת 2020 סך כולל של 10,762 ₪ לקופת הגמל והוא ישמש עבורו כדלקמן:
- סך של 8,561 ₪ יופנה לקופת הגמל לרישום הפקדה בגין שנת המס 2018 על מנת שיוכל להעביר אסמכתא מתאימה למרכז לאכיפת קנסות ולהימנע מתשלום הקנס.
 - סך ההפקדה 10,762 ₪ תחשב להפקדה בשנת 2020 לטובת מילוי חובת ההפקדה שלו בהתאם לחוק.

ג. הטבת המס שיקבל במסגרת הגשת הדוח השנתי תהיה בהתאם לסך ההפקדה וסך ההכנסה החייבת שלו ותעמוד בקירוב על 4,757 ₪.

עצמאי ב'

עצמאי זה היה אמור להפקיד בשנת 2018 סך שנתי של 10,478 ₪ לקופת גמל. בפועל לא הפקיד בכלל ועל כן יקבל בשנת 2020 מכתב התראה לפני קנס מהמרכז לאכיפת קנסות ואולם, עצמאי זה סגר את העסק בשנת 2019. האם כדאי לו להפקיד בשנת 2020 10,478 ₪ לקופת גמל או אולי עדיף לו לשלם את הקנס בגובה 500 ₪?

התשובה לשאלה נעוצה בין היתר בהכנסות שיש לו אם בכלל בשנת 2020 והיכולת שלו לקבל בגיין הטבות מס עבור הפקדות במעמד עצמאי. כמובן שנדרש גם מקור לתשלום כאמור ויתכן כי עצמאי כזה שסגר את עסקו במהלך שנת 2020 יעדיף לשלם 500 שקלים כקנס ולא למעלה מ 10,000 ₪ לקופת גמל שהרי לא יוכל גם להשתמש במרכיב "דמי האבטלה" מאחר ולא עומד בתנאי הזכאות וכל ההפקדה למעשה תהיה למטרת קבלתה כקצבה חודשית חייבת במס מגיל 60 ואילך.

עצמאי ג'

עצמאי זה הינו בעל הכנסות גבוהות יחסית, בשנת 2018 היה אמור להפקיד 10,478 ₪ לקופת גמל ומאחר ולא עשה זאת ולכן קיבל בשנת 2020 התראה לפני קנס מהמרכז לאכיפת קנסות. בשנת 2020 בחר העצמאי להפקיד את הסכום המרבי המזכה אותו בהטבות מס לקופת הגמל 34,848 ₪. סכום זה ישמש עבורו כדלקמן:

א. סך של 10,478 ₪ יופנה לקופת הגמל לרישום הפקדה בגין שנת המס 2018 על מנת שיוכל להעביר אסמכתא מתאימה למרכז לאכיפת קנסות ולהימנע מתשלום הקנס.

ב. סך ההפקדה 10,762 ₪ תחשב להפקדה בשנת 2020 לטובת מילוי חובת ההפקדה שלו בהתאם לחוק

ג. הטבת המס שיקבל במסגרת הגשת הדוח השנתי תהיה בהתאם לסך ההפקדה של 34,848 ₪ וסך הטבת המס שלו ותעמוד על כ- 16,340 ₪.

מסקנה

העצמאי יכול לשלם בשנת מס נתונה גם עבור שנות מס קודמות מבלי להגדיל את ההוצאה שלו ועדיין להימנע מתשלום הקנס! כלומר להשתמש באותו השקל לטובת כיסוי התחייבות בשנות מס שונות.

האם לכך התכוון המחוקק? אנחנו בספק...

יובהר כי אין באמור המלצה לדחות את התשלומים בהתאם להוראות פנסיה חובה לעצמאי וכי לשיטת תשלום כאמור ישנן גם השלכות שליליות לעניין כיסוי ביטוחי בקופת הגמל ככל שקיים ולעניין תנאי הזכאות לרכיב החיסכון במצב אבטלה לכן מומלץ בכל מקרה להיוועץ עם בעל רישיון מתאים לנושא.

הטבות המס

מהן הטבות המס שאני מקבל?

הטבות המס בהפקדה משמעותיות ביותר ושקולות לעיתים לתשואה של למעלה מ 100%! כלומר בפועל יתכן מצב בו ההפקדה עלתה לעצמאי נטו 50 ₪ אבל בקופה יש 100 ₪ ואפילו יותר...

עקרונית, הטבות המס נחלקות לשני סוגים:

זיכוי - החזר כספי מהמס המשולם בפועל – ניתן להפקיד עד $5.5\% * 17,600$ ₪ לחודש או $5.5\% * 211,200$ ₪ לשנה וקבל בגין ההפקדה החזר מס קבוע בשיעור של 35%. במידה והעצמאי רוכש כיסוי אובדן כושר עבודה, שיעור ההפקדה יקטן ב 0.5% ויהיה 5% בלבד.

ניכוי - הקטנת ההכנסה עליה משלמים מס – ניתן להפקיד עד $11\% * 17,600$ ₪ לחודש או $11\% * 211,200$ ₪ לשנה וליהנות בגין ההפקדה מהפחתת ההכנסה החייבת במס הן לעניין ביטוח לאומי והן לעניין מס שולי.

סה"כ הפקדה מרבית של עצמאי לקופת גמל שיכולה להעניק הטבות מס – 34,848 ₪ בשנה.

בשולי הדברים אציין כי קיימת תקרת הכנסה שונה בין עמית מוטב לעמית שאינו מוטב. הגדרת עמית מוטב היא מי שהפקיד לפחות 16% מהשכר הממוצע במשק מדי חודש כלומר 1,688 ₪ לחודש (נכון לשנת 2020) כך שתקרת ההכנסה לעמית שאינו מוטב הינה 148,800 ₪ בשנה ולא 211,200 ₪ כפי שניתנת לעמית מוטב.

ומה עם הפקדה לקרן השתלמות?

אחת ההטבות המרכזיות שיש לעצמאי היא האפשרות להפקיד אחת לשנה או באופן שוטף לקרן השתלמות במעמד עצמאי.

מדובר על חסכון ללא מרכיבי ביטוח שניתן למשיכה בדרך כלל לאחר 6 שנות ותק ובפטור מלא מתשלום מס לרבות פטור על מס רווחי הון (בכפוף לתקרות).

כמה מותר להפקיד?

ההוצאה המותרת בניכוי היא עד 4.5% מההכנסה השנתית ולא יותר מהכנסה של 265,000 ₪ כלומר הפקדה מרבית של 11,925 ₪.

ואם אני רוצה להפקיד יותר?

לעניין פטור מלא ממס כולל מס רווחי הון ניתן להפקיד אפילו יותר!

ניתן להפקיד עד 18,600 ₪ בשנה ולא משנה מה גובה ההכנסה השנתית שלך והכל יהיה פטור ממס רווחי הון בעת משיכה כדין.

האם אני יכול להפקיד גם עבור שנות מס קודמות?

לצערי לא... ההטבה מוענקת רק עבור הפקדה לאותה שנת מס.

טיפ - אני קצר בכסף ומאוד רוצה להפקיד גם לקרן השתלמות וגם לפנסיה (כי אני חייב), האם

יש משהו שאני יכול לעשות?

בהחלט! קרנות ההשתלמות מעניקות בדרך כלל הלוואה עד שיעור של 50% מסכום הצבירה ובריביות אטרקטיביות מאוד (באזור פריים = 1.75% לשנה) כאשר ניתן לבקש שלא לשלם כלל את החזר ההלוואה אלא לאחר 6 שנים כשהקרן נזילה או לחלופין לשלם קרן וריבית או רק ריבית והכל בהתאם למדיניות ההלוואות של החברה המנהלת את קרן ההשתלמות שבחרת לחסוך בה. נדגיש כי בימים אלו מרבית הגופים המוסדיים מקשיחים את מדיניות מתן ההלוואות שלהם וזאת לאור משבר הקורונה והתשואות השליליות שמעלות חשש ליכולת החזר ההלוואה ועל כן יש לבדוק את כללי מתן ההלוואה הספציפיים של קרן ההשתלמות שלך. כמו כן יש לזכור שניתן לנייד בכל עת קרן השתלמות בין גופים מוסדיים ללא אירוע מס, ללא קנסות או עמלות ועל הדרך לנסות גם לשפר את תנאי ההלוואה ככל שندرשת כזו.

מה זה אומר בפועל?

עצמאי יכול להפקיד 18,600 ₪ לקרן השתלמות לטובת מקסום הטבת המס לפטור ממס רווחי הון ולבקש מהקרן הלוואה של עד 50% מסכום זה, כלומר עד 9,300 ₪.

עם קבלת ההלוואה ישלם העצמאי את החבות שלו לקופת גמל ואף יקבל הטבת מס על ההפקדה הזו. לכל היותר, העצמאי יצטרך להשלים מכיסו 1,462 ₪ ככל שהכנסתו מחייבת את התשלום המרבי לקופת גמל בהתאם להוראות החוק העומד על 10,762 ₪ לשנה. חשוב לזכור כי הלוואה צריך להחזיר ולא כל אחד אוהב "למנף" כספו ואולם זו בהחלט אפשרות חשובה לעצמאי המתקשה במחזור העסקים הטבעי שלו בניהול הוצאותיו השוטפות ומבקש לעמוד בהוראות החוק, ליהנות מהטבות מס ולדאוג לעצמו לפנסיה לרבות להגנה כספית במצב אבטלה.

לסיום

חוק פנסיה חובה לעצמאי שינה את כללי החיסכון הפנסיוני לעצמאיים. יחד עם זאת ולמרות שחלפו כמעט 4 שנים מאז פרסום החוק ישנם עדיין סימני שאלה רבים בסוגיות שונות שעולות ודורשות הבהרות והתאמות וזאת על מנת להימנע ככל הניתן מפגיעה בזכויות העצמאי. אנו מאמינים כי חוברת מידע זו, הדוגמאות והסוגיות השונות שעלו יביאו לאסדרה משלימה מתאימה שתאפשר לעצמאי לחסוך במוצרים פנסיוניים עם רמת וודאות מוחלטת לעניין אופן מימוש הכספים והשפעתם על עתידו הכלכלי – פנסיוני.

מומחי ברוקר עומדים לרשותכם להסברים נוספים ומתן שרותי שיווק פנסיוני.

לברורים ומידע נוסף ניתן לפנות אלינו באמצעות :

אתר האינטרנט בכתובת

www.broker-ins.co.il

חפשו אותנו גם בפייסבוק : ברוקר סוכנות לביטוח.

**נסיים באיחולים לבריאות שלמה לכולם,
בתקווה שנחזור לשגרת עסקים במהרה.**

בברכה,

אבי רוזנבאום

יו"ר ברוקר סוכנות לביטוח

אין לראות בחוברת מידע זו משום המלצה לביצוע פעולות ו/או ייעוץ במוצר פנסיוני ו/או שיווק פנסיוני ו/או המלצה לביצוע פעולות ו/או ייעוץ במוצר פיננסי ו/או שיווק פיננסי ו/או ייעוץ מס ו/או ייעוץ פיננסי ו/או ייעוץ משפטי ו/או ייעוץ מכל סוג שהוא.

המידע בחוברת זו הינו לידיעה בלבד ואינו מהווה תחליף לקבלת שירות יעוץ ו/או שיווק פנסיוני המתחשב בנתונים ובצרכים המיוחדים של כל אדם. כל העושה שימוש בחוברת מידע זו, עושה זאת על דעתו האישית ואחריותו הבלעדית.

כל הזכויות שמורות. אין לשכפל, להעתיק, לצלם, לתרגם, לאחסן במאגר מידע, לשדר או לקלוט בכל דרך או אמצעי אופטי אלקטרוני מכני או אחר כל חומר שהוא מהחומר הכלול במצגת זו ללא הסכמתו המפורשת בכתב של אבי רוזנבאום.